

TULEVAISUUS- BAROMETRI 2023

Suomalaisten tulevaisuususkon yllätysten ajassa

**Jenna Lähdemäki-Pekkinen, Sanna Rekola,
Anna Solovjew-Wartiovaara ja
Rose Thompson Coon**

© Sitra 2023

Sitran selvityksiä 231

Tulevaisuusbarometri 2023

Suomalaisten tulevaisuususkon yllätysten ajassa

Kirjoittajat: Jenna Lähdemäki-Pekkinen, Sanna Rekola,

Anna Solovjew-Wartiovaara ja Rose Thompson Coon

Toimitussihteeri: Anna Solovjew-Wartiovaara

Kannen kuva: Topias Dean

Taitto: Sanna Lehtonen, PunaMusta Oy

Kyselyn toteutus ja graafit: Kantar TNS Oy

ISBN 978-952-347-326-3 (PDF) www.sitra.fi

ISSN 1796-7112 (verkkajulkaisu)

PunaMusta Oy, 2023

SITRAN SELVITYKSIÄ -sarjassa julkaistaan
Sitran tulevaisuustyön ja kokeilujen tuloksia.

Sitran selvityksiä 231

Tulevaisuusbarometri 2023

Maaliskuu 2023

Sisällys

Sisällys	1
Esipuhe	2
Tiivistelmä	3
Sammanfattning	4
Executive Summary	5
Johdanto	6
1 Kriiseistä huolimatta tulevaisuususkon yhä korkealla tasolla	8
Tulevaisuus kiinnostaa suomalaisia yhtä paljon kuin aikaisemmin	9
Näkemykset Suomen tulevaisuudesta jakaa vastaajia	12
Venäjän hyökkäyssota on vaikuttanut suomalaisten näkemyksiin tulevaisuudesta paljon	13
2 Vaihtelua löytyy – suomalaiset eivät ole tulevaisuuden kehityskuluista yksimielisiä	16
Kehityskuluista ei olla yksimielisiä	17
Erimielisyyttä kehityskulujen vaikutuksesta omaan elämään	19
Vaikutusmahdollisuudet kehityskuluihin koetaan vähäisiksi	21
Nuoret elävät jo megatrendien maailmassa ja näkevät vaikutusmahdollisuuksia	22
3 Toiveet tulevaisuuden Suomelle	24
Hyvinvointivaltion säilyttämiselle vahva kannatus	24
Äänestyspäätöksessä painavat hyvinvointivaltio ja julkisen talouden tasapaino	27
Nuoret arvostavat ilmasto- ja hyvinvointi-teemoja	29
Lapset, nuoret ja kansalaiset mukaan keskusteluun tulevaisuudesta	30
Lopuksi	31
Lähteet	33
Kirjoittajista	34
Liite 1: Näin selvitys tehtiin	35
Liite 2: Kyselylomake	36

Esipuhe

Viime vuodet ovat olleet tulevaisuusajattelun kannalta ristiriitaista aikaa. Koronapandemia, Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja näistä seuranneet moninaiset ongelmat ovat sumentaneet niin yhteiskunnan kuin yksilöiden tulevaisuusnäkyviä. Huolista, peloista ja uhkakuvista ei ole ollut pulaa. Toisaalta tulevaisuus on voinut alkaa myös kiinnostaa aivan uudella tavalla, kun kriisit ovat haastaneet totuttuja ajatusmalleja ja toimintatapoja. On saatettu havahtua ajatukseen, että tulevaisuus voi olla jotain aivan muuta kuin mistä on ollut tietoa tai kuvitelmia.

Tässä järjestyksessään kolmannessa Tulevaisuusbarometrissa on selvitetty, millaisia ajatuksia suomalaisilla on tulevaisuudesta ja miten ne ovat kehittyneet viime vuosina. Barometri auttaa myös ymmärtämään, millaisia tulevaisuusajattelijoita suomalaiset oikeastaan ovat. Julkaisemme Tulevaisuusbarometrin tulokset, kun vaalikeskustelut ovat kuumimmillaan. Haluamme tulosten myötä nostaa keskusteluihin, niin paneeleissa ja kansalaisten olohuoneissa, suomalaisten ajatuksia tulevaisuudesta sekä toiveita ja näkemyksiä toivottavasta tulevaisuuden yhteiskunnasta. Tuloksia vasten voi peilata, millaista tulevaisuutta vaalilupauksilla rakennetaan, ja missä määrin ne vastaavat kansalaisten näkemyksiä ja toiveita. Ajatukset ja keskustelut tulevaisuudesta ovat tärkeitä, sillä ne ohjaavat tekoja tässä hetkessä.

Vastuullisen tulevaisuuden kannalta ei ole samantekevää, millaiselle tietopohjalle ja tilannekuvalle tulevaisuutta rakennetaan. Tammikuussa 2023 julkaistu selvitys megatrendeistä luo kokonaiskuvan tulevaisuuteemme voimakkaimmin vaikuttavista muutoksista, ja Tulevaisuusbarometri auttaa ymmärtämään, missä määrin kansalaiset jakavat yhteisen ymmärryksen keskeisistä megatrendien kuvaamista muutoksista, ja missä asioissa näkemykset eroavat. Haasteet ovat suuria ja niiden ratkaisemiseen tarvitaan kaikki mukaan. Yleisesti ottaen voidaan todeta, että Suomessa on hyvät edellytykset ylisukupolviselle päätöksenteolle ja paremman tulevaisuuden rakentamiselle, sillä suomalaisia kiinnostaa tulevaisuus myös pidemmällä aikavälillä eikä tulevaisuusko ole viime vuosien kriiseissäkään juuri horjunut. Tämä on meille kansakuntana suuri voimavara.

Tulevaisuusbarometri tuottaa arvokasta tietoa myös tulevaisuustyömme kehittämiseksi. Sitran ennakkoinnissa työskentelemme sen eteen, että Suomessa tunnetaan tulevaisuuden mahdolliset kehityssuunnat, erilaisista tulevaisuuksista keskustellaan laajasti ja tulevaisuustiedon pohjalta myös toimitaan. Vaikka tulevaisuus kiinnostaa suomalaisia laajasti, voidaan tuloksista nähdä, että on edelleen tarve vahvistaa tapoja, joilla tulevaisuusajattelua tuodaan lähemmäksi ihmisten arkea. Tulevaisuusajattelun vahvistuminen tarkoittaa esimerkiksi sitä, että ihmiset osaisivat paremmin tunnistaa, millaisia vaikutuksia megatrendeillä on heidän elämäänsä. Jotta tulevaisuutta ei otettaisi annettuna, on tärkeää, että ihmiset voivat tunnistaa itselleen sopivia tapoja vaikuttaa siihen, että tulevaisuus olisi reilumpi, kestävämpi ja innostavampi. Meillä on velvollisuus vaikuttaa siihen, millaiseksi tulevaisuus muodostuu, ja sen voi aloittaa äänestämällä eduskuntavaaleissa.

Katri Vataja

Johtaja, ennakointi ja strategia

Tiivistelmä

Tulevaisuusbarometri 2023 on Sitran teettämä kyselytutkimus, jossa selvitettiin 15–84-vuotiaiden mannersuomalaisten näkemyksiä tulevaisuudesta: miten ihmiset suhtautuvat tulevaisuuteen ja tulevaisuuteen vaikuttamiseen, miten Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on vaikuttanut suomalaisten tulevaisuusnäkemysiin ja mikä suomalaisille on tärkeää tulevaisuuden Suomessa. Lisäksi barometri pureutui suomalaisten ajatuksiin tulevaisuuteen vaikuttavista kehityskuluista, megatrendeistä. Kyselyyn vastasi yhteensä 2150 henkilöä eri puolilta Suomea. Tulevaisuusbarometri toteutettiin nyt kolmatta kertaa, edelliset barometrit ovat vuosilta 2019 ja 2021.

Tulevaisuusbarometrin tulokset piirtävät toiveikasta kuvaa suomalaisten tulevaisuususkosta. Viime vuosien kriiseistä huolimatta suomalaisten tulevaisuususto on yhä korkealla tasolla. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on vaikuttanut suomalaisten tulevaisuusnäkemysiin voimakkaasti, voimakkaammin kuin korona. Kriiseistä huolimatta suomalaiset ovat yhtä kiinnostuneita tulevaisuudesta ja kokevat voivansa vaikuttaa tulevaisuuteen yhtä paljon kuin vuosina 2021 ja 2019. Tulevaisuuteen innokkaasti suhtautuvia on kuitenkin nyt hieman vähemmän kuin aikaisempina vuosina.

Kun barometrissa kysyttiin, kenen ääni ei riittävästi kuulu keskustelussa tulevaisuudesta, nousivat vastauksissa kärkeen lapset ja nuoret tavallisten kansalaisten rinnalla. Jotta nuorten näkemykset tulevaisuudesta nousisivat paremmin esille, päätettiin tällä kertaa Tulevaisuusbarometrin analyysissä kiinnittää erityistä huomiota nuorten vastauksiin. Nuoret (vastaajaryhmä 15–24-vuotiaat) erottuvat tuloksissa omana, hyvin tulevaisuususkoisena ryhmänään. Verrattuna muihin vastaajaryhmiin, nuoret suhtautuvat tulevaisuuteen ja omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa positiivisesti.

Vaikka suomalaiset yleisellä tasolla suhtautuvat tulevaisuuteen myönteisesti, vaihtelua löytyy, kun tarkastellaan suomalaisten suhdetta tulevaisuuden laajoihin kehityskulkuihin eli megatrendeihin (luonnon kantokyvyn mureneminen, demokratian kamppailun koveneminen, hyvinvoinnin haasteiden kasvaminen, kilpailun kiristyminen digivallasta ja talouden perustan rakoileminen). Iällä, sukupuolella, koulutustaustalla ja puoluekannatuksella näyttää olevan vaikutusta siihen, miten hyvin tulevaisuuden kehityskulut vastaavat omaa näkemystä, miten paljon kehityskulut vaikuttavat omaan elämään ja missä määrin vastaaja kokee voivansa vaikuttaa näihin kehityskulkuihin. Osa vastaajista kokee kuvattujen kehityskulkujen vaikuttavan paljon omaan elämäänsä, osa ei lainkaan. Suurin osa kokee omat vaikutusmahdollisuudet kehityskulkuihin vähäisiksi. Kun verrataan vuoden 2021 Tulevaisuusbarometriin, vastaajat kokevat kautta linjan, että kehityskulkujen kuvaukset vastaavat omaa näkemystä aiempaa vähemmän. Nuoret kokevat kehityskulkujen vaikuttavan elämäänsä muita enemmän ja uskovat myös, että niihin voi vaikuttaa.

Suomalaiset toivovat tulevaisuudelta hyvinvointivaltion säilyttämistä, julkisen talouden tasapainoa ja velan ottamisen hillitsemistä, kansallisen turvallisuuden pitämistä korkealla tasolla sekä lasten ja nuorten hyvinvointia. Vaikka vastauksissa on merkittäviä painotuseroja eri vastaajaryhmien välillä, hyvinvointivaltion säilyttämistä pidetään tärkeänä kaikkien puolueiden kannattajaryhmissä. Äänestyspäätöksissä painottuvat samat teemat kuin kymmenen vuoden toiveissa.

Ympäristötavoitteiden – ilmaston lämpenemisen pitäminen alle 1,5 asteessa ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttäminen – painoarvo on laskenut suomalaisten tulevaisuuden toiveissa. Nuorille sen sijaan ilmaston lämpenemisen hillitseminen on tärkein asia, jonka he haluaisivat nähdä toteutuvan.

Sammanfattning

Framtidsbarometern 2023 är en enkätundersökning som Sitra låtit utföra. I den utreddes hur 15–84-åriga finländare på fastlandet ser på framtiden: hur människor förhåller sig till framtiden och framtidspåverkan, hur Rysslands anfallskrig mot Ukraina har påverkat finländarnas framtidssyner och vad som är viktigt för finländare i det framtida Finland. Dessutom fördjupade sig barometern i finländarnas tankar om megatrender, utvecklingsförlopp som påverkar framtiden. Enkäten besvarades av totalt 2 150 personer runt om i Finland. Framtidsbarometern genomfördes för tredje gången. Tidigare har den genomförts åren 2019 och 2021.

Framtidsbarometerns resultat visar en hoppfull bild av finländarnas framtidstro. Trots kriserna under de senaste åren är finländarnas framtidstro fortfarande på en hög nivå. Rysslands anfallskrig mot Ukraina har påverkat finländarnas framtidssyner kraftigt, mer kraftigt än corona. Trots detta är finländarna lika intresserade av framtiden och upplever sig kunna påverka framtiden lika mycket som åren 2021 och 2019. Nu finns det dock inte lika många som förhåller sig entusiastiskt till framtiden som under tidigare år.

När barometern frågade vems röst inte hörs tillräckligt i diskussionen kring framtiden lyftes barn och unga ofta fram vid sidan om vanliga medborgare. För att ungas uppfattningar om framtiden ska bättre lyftas fram beslutade man denna gång att ägna särskild uppmärksamhet åt de ungas (respondentgruppen 15–24-åringar) svar i analysen av Framtidsbarometern. De unga var synliga som sin egen grupp med mycket framtidstro. Jämfört med andra respondentgrupper förhåller sig unga dock positivt till framtiden och sina egna möjligheter att påverka.

Trots att finländare på en allmän nivå förhåller sig positiva till framtiden finns det också variationer när man granskar finländarnas förhållande till framtidens utvecklingsgångar (sönderfallet av naturens bärkraft håller på att falla sönder, utmaningar som gäller välbefinnande ökar, kampen om demokrati intensifieras, konkurrensen om den digitala makten hårdnar, grunden för ekonomin börjar spricka). Ålder, kön, utbildningsbakgrund och partistöd verkar ha en inverkan på hur väl framtidens utvecklingsgångar motsvarar den egna uppfattningen, hur mycket utvecklingsgångarna påverkar det egna livet och i vilken mån respondenten upplever sig kunna påverka utvecklingsgångarna. En del av respondenterna upplever att utvecklingsgångarna påverkar det egna livet i mycket stor grad medan andra anser att de inte påverkar alls. De flesta upplever sina egna möjligheter att påverka utvecklingsgångarna som ringa. Jämfört med 2021 års Framtidsbarometer upplever samtliga respondenter att beskrivningarna av utvecklingsgångarna motsvarar den egna synen i mindre grad än tidigare. De unga upplever oftare än andra att utvecklingsgångarna påverkar deras liv och tror också att de kan påverkas.

Vad finländarna önskar av framtiden är bevarande av välfärdssamhället, balans i den offentliga ekonomin, tyglade av låntagandet, bevarandet av den nationella säkerheten på en hög nivå och välbefinnande hos barn och unga. Trots att svaren innehåller betydande skillnader i betoning mellan olika respondentgrupper anses bevarandet av välfärdssamhället vara viktigt i anhängargrupperna för samtliga partier. I omröstningsbeslut betonas samma teman som i förhoppningarna för tio år.

Vikten av miljömålen – att inte låta den globala uppvärmningen överstiga 1,5 grader och stoppa utarmningen av biologisk mångfald – har minskat i finländarnas förhoppningar för framtiden. För unga å andra sidan är bekämpning av den globala uppvärmningen den viktigaste saken som de vill se förverkligad.

Executive Summary

The Futures Barometer 2023 is a survey commissioned by Sitra to investigate the views of Finns aged from 15 to 84 on the future: how do people feel about the future and influencing the future, how has Russia's invasion of Ukraine affected their views on the future, and what do Finns consider to be important concerning Finland in the future? The barometer also surveyed the respondents' thoughts on the megatrends that affect the future. A total of 2,150 people from all over Finland responded to the survey. This was the third time that the Futures Barometer survey was conducted, the previous ones having taken place in 2019 and 2021.

The results of the Futures Barometer paint an optimistic picture of Finns' belief in the future. Despite the crises of recent years, confidence in the future is still high. Russia's invasion of Ukraine has had a stronger impact on Finns' views of the future than the Covid-19 pandemic did. Nevertheless, Finns are just as interested in the future and feel that they can influence it as much as in 2021 and 2019. However, the proportion of respondents who feel enthusiastic about the future was slightly lower than in the previous years.

When asked whose voice is not sufficiently heard in the debate about the future, the barometer found that children and young people, alongside ordinary citizens, came out on top. In order to make young people's views on the future more visible, the decision was made to pay special attention in the Futures Barometer analysis to responses from young people (aged 15–24). Young people stand out as a very future-oriented group in their own right. Compared to the other groups of respondents, young people have a positive attitude towards the future and their ability to influence it.

Although Finns are generally positive about the future, there is some variation among the respondents in their attitude towards current megatrends (nature's carrying capacity eroding, growing well-being challenges, the battle for democracy intensifies, competition for digital power gears up, economic foundations are cracking). Age, gender, educational background and political party affiliation appear to influence the extent to which the megatrends correspond to the respondents' personal views, how much they feel the megatrends affect their lives, and to what extent they feel able to influence the megatrends. Some of the respondents feel that the megatrends have a major impact on their lives, others not at all. The majority of the respondents feel that they have little influence on the megatrends. Compared to the 2021 Futures Barometer, respondents across the board indicated that the descriptions of the megatrends are less aligned with their own views. Young people feel that the megatrends have a greater impact on their lives than others and they also tend to believe that they can be influenced.

The main hopes for the future among Finns include preserving the welfare state, balancing public finances and curbing debt, sustaining a high level of national security and promoting the well-being of children and young people. Although there are significant differences in emphasis between different groups of respondents, people, regardless of party affiliation, consider preserving the welfare state important. The themes emphasised in voting decisions are the same as the key themes expressed in the respondents' aspirations for the next 10-year period.

The importance of environmental goals – keeping global warming under 1.5°C and halting biodiversity loss – has been overtaken by other priorities among the general populations' hopes for future. For young people, on the other hand, curbing climate heating is the most important thing they would like to see happen.

Johdanto

Mitä suomalaiset ajattelevat tulevaisuudesta juuri nyt – ajassa, jossa maailma tuntuu monimutkaisemmalta, kaoottisemmalta ja yllätyksellisemmältä kuin koskaan ennen? Ajassa, jossa koronapandemia ei ole kaukana takana ja samalla arkeen ja tulevaisuusnäemyksiin vaikuttavat Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa, sitä seurannut turvallisuustilanteen heikkeneminen ja energiakriisi Euroopassa.

Sitran Tulevaisuusbarometri selvittää suomalaisten näkemyksiä tulevaisuudesta kolmatta kertaa: ensimmäinen barometri tehtiin ennen viime vuosien kriisejä, vuonna 2019 ja seuraava koronan vielä vallitessa vuonna 2021. Yllätysten ja epäjatkuvuuksien postnormaaliksikin kutsutussa ajassa on tärkeämpää kuin koskaan tutkia ja kuulostella, mitä suomalaiset ajattelevat tulevaisuudesta, tulevaisuuteen vaikuttamisesta, suurista tulevaisuuteemme vaikuttavista kehityskuluista eli megatrendeistä sekä mitä suomalaiset toivovat tulevaisuudelta. Näiden kysymysten lisäksi vuoden 2023 Tulevaisuusbarometrissa pureudutaan siihen, miten suomalaisten tulevaisuusnäkymät ovat muuttuneet ja kehittyneet kriisien aikana, ja etenkin millaisena nuorten tulevaisuusajatelu ja -toivo näyttättyy.

Tulevaisuusbarometri on maailmanlaajuisesti ainutlaatuinen kyselytutkimus, jonka kautta voidaan seurata tulevaisuusnäkemysten kehittymistä ajassa. Vertailtavuuden vuoksi suomalaisten yleistä tulevaisuusasetusta selvittävät kysymykset on pidetty samoina. Kyselyn keskeisiä tuloksia on analy-

soitu tässä Tulevaisuusbarometri 2023 -selvityksessä, ja kokonaisuudessaan tulokset löytyvät [Sitran verkkosivuilta](#).

Tulevaisuususkopysynyt vahvana

Suomalaisten tulevaisuususkon mukaan yhä vahvaa. Jopa yllättävän vahvaa, kun ottaa huomioon viime vuosien turbulenssin ensin pandemian ja sitten Venäjän hyökkäyssodan myötä. Onkin mielenkiintoista pohtia, mitä suomalaisista ja suomalaisesta yhteiskunnasta kertoo se, ettei tulevaisuususkon horju kriiseissäkään.

Kun Tulevaisuusbarometri-kyselyssä lähdetään liikkeelle yleisistä ja vastaajan omaan tulevaisuusorientaatioon liittyvistä kysymyksistä, ovat vastaukset hyvin positiivisia. Tämä kertoo kriisienkin keskellä suomalaisten resilienssistä ja luottamuksesta omaan tulevaisuuteen. Kun kyselyssä liikutaan eteenpäin yhteiskunnalliselle tasolle ja kysytään tarkemmin tulevaisuusnäkemystä suomalaisen yhteiskuntaan ja eri tulevaisuuden kehityskulkuihin liittyen, alkaa vastauksista löytyä useampia sävyjä.

Suomi on pysynyt vakaana, vaikka ympärillämme kuohuu. Kansainvälisistä luottamusindekseistä käy ilmi, että suomalaisilla on myös kansainvälisessä vertailussa korkea luottamus toisiinsa ja yhteiskunnan instituutioihin (muun muassa OECD:n luottamusarvio). Lisäksi Suomi on vähemmän polarisoitunut maa kuin monet muut eurooppalaiset maat (Saarinen 2023).

Tulevaisuusnäkökulmaa vaaleihin

Julkaisimme ensimmäisen Tulevaisuusbarometrin vuonna 2019 eduskuntavaalien alla. Vuonna 2021 Tulevaisuusbarometri julkaisiin ennen kuntavaaleja, ja tuolloin suuremman otoskoon myötä tuloksia tarkasteltiin myös maakuntatasolla. Vuoden 2023 Tulevaisuusbarometri julkaistaan jälleen eduskuntavaalien alla ja osassa kysymyksistä tarkastellaan juuri eduskuntavaalien äänestyspäätöksen kannalta keskeisiä asioita.

Miksi Tulevaisuusbarometri on tehty aina vaalien alla? Vaaleissa keskustelu tyypistyy usein yhden vaalikauden mittaisiin tavoitteisiin ja tekoihin. Maailmantilanne edellyttää kuitenkin päätöksenteolta strategista, yli vaalikausien ulottuvaa otetta. Tarvitaan yhteistä tilannekuvaa tulevaisuuteen vaikuttavista muutoksista sekä näkymää toivottuun tulevaisuuden Suomeen. Sitran Megatrendit 2023 -selvitys piirtää kuvaa tulevaisuutemme voimakkaimmin vaikuttavista muutoksista, ja Tulevaisuusbarometri kertoo suomalaisten suhtautumisesta näihin muutoksiin. Ja koska tässä ajassa huolia, pelkoja ja uhkakuvia on esillä paljon, haluamme barometrin avulla nostaa vaalikeskusteluun myös suomalaisten tulevaisuuden toiveita ja näkemyksiä toivottavasta tulevaisuuden yhteiskunnasta. Ajatukset tulevaisuudesta ovat tärkeitä, sillä ne ohjaavat päätöksiä ja tekoja tässä hetkessä.

Tämänkertaisessa Tulevaisuusbarometrin analyysissä tarkastelemme erityisenä ryh-

mänä nuorten näkemyksiä tulevaisuudesta. Nuorten hyvinvointi on ollut viime aikoina laajan yhteiskunnallisen keskustelun kohteena ja etenkin koronapandemian negatiivista vaikutusta nuorten hyvinvointiin on pohdittu paljon. Nuorten ääntä ei suomalaisen mielestä tarpeeksi kuulla tulevaisuuskeskusteluissa ja yhteiskunnallisissa visioinnissa, vaikka juuri nuorten tulevaisuuksiin nämä ennen kaikkea kiinnittyvät.

Tarve ylisukupolviselle päätöksenteolle ja tulevien sukupolvien intressien huomioimiselle on viime aikoina vahvistunut (esim. valtioneuvoston tulevaisuusselonteko). Nyt tehtävät päätökset vaikuttavat nuorten, lasten ja vielä syntymättömien ihmisten elämään, mutta päätökset tekee joku muu kuin he. Erityisesti tämä kytkeytyy ilmastokriisiin ja luontokatoon liittyvään päätöksentekoon, mutta myös moniin muihin yhteiskunnallisiin ilmiöihin. Mitä jos päätöksentekijät ja muut valtaa käyttävät tekisivät aidosti päätöksiä tulevien sukupolvien elinolosuhteet mielessä? Mitä jos lyhytjänteisyyden ja vaalikausijattelun sijaan pohtisimme yhä vahvemmin sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta ja jättämäämme perintöä (Krzmaric 2021)? Suomessa ylisukupolviselle päätöksenteolle ja paremman tulevaisuuden rakentamiselle on hyvät edellytykset, sillä Tulevaisuusbarometrin mukaan suomalaisia kiinnostaa tulevaisuus myös pidemmällä aikavälillä (10–20 vuoden päähän), eikä tulevaisuus usko ole kriiseissäkään juuri horjunut. Tämä on meille suuri voimavara.

Mistä kyse?

Tulevaisuusbarometri pohjautuu kansalaiskyselyyn, joka toteutettiin marraskuussa 2022. Kyselyn avulla selvitettiin suomalaisten suhtautumista tulevaisuuteen. Tulevaisuusbarometreissa vastaajia on ohjeistettu miettimään tulevaisuutta 10–20 vuoden aikajänteellä.

Tulevaisuusbarometrin kyselytutkimuksen on toteuttanut Kantar TNS. Kerätty aineisto edustaa kattavasti 15–84-vuotiaita mannersuomalaisia. Kyselyyn vastasi 2150 suomalaista. Kaavioissa esitettyjen prosenttiosuuk-

sien summat saattavat olla paikoitellen 99 tai 101 pyöristyksistä johtuen.

Aineiston analyysissä on hyödynnetty myös kattavasti muita ajankohtaisia ja teeman kannalta tarkoituksenmukaisia tutkimuksia ja selvityksiä. Näin selvitys tehtiin -liitteessä on käsitelty yksityiskohtaisemmin kyselytutkimuksen metodia, kysymyksenasettelua sekä sen vaikutusta tuloksiin. Kysymykset ja vastausvaihtoehdot löytyvät liitteestä 2. Koko aineisto on saatavilla Sitran verkkosivuilla osoitteessa: sitra.fi/tulevaisuusbarometri.

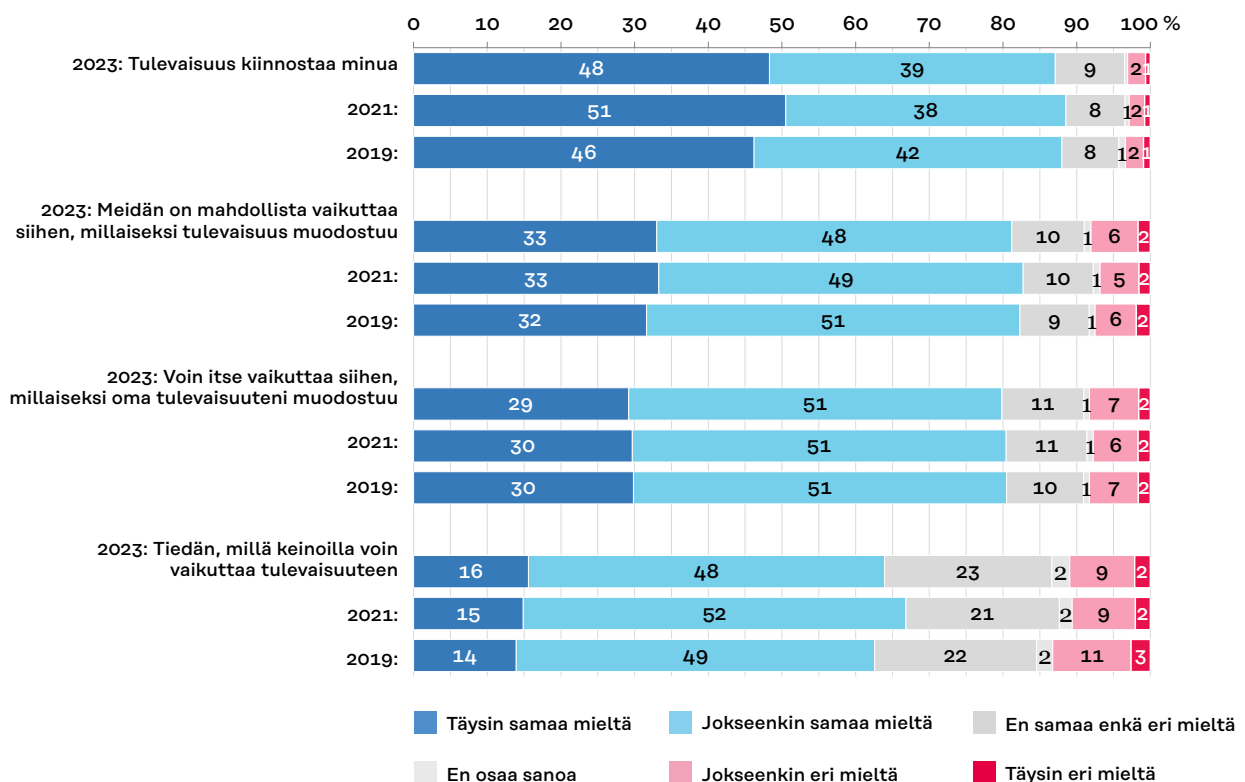
1 Kriiseistä huolimatta tulevaisuususkko yhä korkealla tasolla

Suomalaiset ovat kiinnostuneita tulevaisuudesta ja kokevat voivansa vaikuttaa tulevaisuuteen yhtä paljon kuin vuosina 2021 ja 2019. Tulevaisuuteen innokkaasti suhtautuvia on nyt hieman vähemmän kuin aikaisempina vuosina. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on vaikuttanut voimakkaasti suomalaisten tulevaisuusnäkemysiin. Nuoret erottuvat omana, hyvin tulevaisuususkoisena ryhmänä.

Tulevaisuusbarometrissa selvitettiin suomalaisten yleistä tulevaisuusorientaatiota, johon kuuluu suomalaisten kokema kiinnostus tulevaisuutta kohtaan sekä näkemykset vaikutusmahdollisuuksista. Lisäksi kyselyssä kysyttiin, näkevätkö suomalaiset Suomen tulevaisuuden parempana vai huonompana

kuin nykyhetken ja kuinka paljon Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on vaikuttanut suomalaisten tulevaisuusnäkemysiin. Myös aikaisemmissa Tulevaisuusbarometreissa on kysytty yleiseen tulevaisuusorientaatioon liittyviä kysymyksiä, joten tuloksia voi vertailla.

Kuva 1. Kuinka samaa mieltä olet seuraavasta väittämästä?

Tulevaisuus kiinnostaa suomalaisia yhtä paljon kuin aikaisemmin

Suomalaisten tulevaisuususkon ja vaikutusmahdollisuuksien kokemuksen kartoittaminen on olennaista ajassa, jossa muutokset ovat nopeita ja ilmassa on paljon epävarmuutta ja huolta. On tärkeää pysyä kartalla siitä, mitä suomalaiset oikeastaan ajattelevat tulevaisuudesta.

Tulevaisuudentutkimuksessa puhutaan tulevaisuuslukutaidosta, kun viitataan kykyyn ymmärtää, miten tulevaisuus vaikuttaa nykyhetkeen ja miten tulevaisuuteen voi vaikuttaa omilla toimillaan (Poureu & Wilenius 2018, Miller 2018). Tulevaisuusbarometrissa kysyttiin vaikutusmahdollisuuksien yhteydessä myös, kokeeko vastaaja tietävänsä keinot, joilla vaikuttaa tulevaisuuteen.

Jotta voi olla tulevaisuususkkoa, täytyy olla kiinnostunut tulevaisuudesta. Ja tulevaisuus kiinnostaa suomalaisia. Vastaajista 87 prosenttia kertoo olevansa täysin tai jokseenkin samaa mieltä väittämästä ”Tulevaisuus kiinnostaa minua”. Suomalaiset kokevat voivansa vaikuttaa tulevaisuuteen, mutta tietämys siitä, millä keinoilla vaikuttaa, on hieman vähäisempää. Kiinnostus tulevaisuutta kohtaan on hyvin samalla tasolla kuin aikaisemmissa Tulevaisuusbarometreissa. Vuoden 2019 kyselyssä 88 prosenttia ja vuoden 2021 kyselyssä 89 prosenttia oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että tulevaisuus kiinnostaa heitä. Eniten tulevaisuus kiinnostaa akateemisesti koulutettuja (91 %), 15–24-vuotiaita (91 %) ja 25–34-vuotiaita (90 %), heitä, jotka tulevat taloudellisesti erinomaisesti tai melko mukavasti toimeen (90 %) ja RKP:n ja vasemmistoliiton kannattajia (97 % ja 90 %). Tulevaisuus kiinnostaa vähiten heitä, jotka jättäisivät äänestämättä (76 %) ja heitä, jotka joutuvat taloudellisesti tinkimään ajoittain tai lähes kaikesta (79 %).

Kiinnostuksen ohella usko vaikutusmahdollisuuksiin on vahvaa. Suomalaisista 81 prosenttia kokee, että voimme vaikuttaa siihen, millaiseksi tulevaisuus muodostuu. Lisäksi 80 prosenttia uskoo, että he voivat

itse vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa. Myös nämä vastaukset ovat pysyneet hyvin samalla tasolla kuin vuosina 2021 ja 2019. Naiset uskovat vaikutusmahdollisuuksiin miehiä enemmän: 84 prosenttia naisista uskoo yleisiin ja 82 prosenttia omiin vaikutusmahdollisuuksiin, kun miehillä osuus on molemmissa 78 prosenttia. Tämä on mielenkiintoista, koska miehet suhtautuvat naisia innokkaammin tulevaisuuteen (miehistä 26 %, naisista 15 %). Alueellisesti länsisuomalaiset näkevät vaikutusmahdollisuudet vahvimmin, pohjois- ja itäsuomalaiset heikoimmin.

Ikäryhmistä taas nuorilla eli 15–24-vuotiailla on eniten uskoa siihen, että voimme vaikuttaa, millaiseksi tulevaisuus muodostuu (87 %). Vaikutusmahdollisuuksiin uskovat myös enemmän akateemisesti koulutetut kuin peruskoulutuksen saaneet (akateemiset 88 %, peruskoulutetut 75 %). Puoluetaustan mukaan tarkasteltuna selvästi eniten väittämän kanssa samaa mieltä ovat vihreiden kannattajat. Vähiten väittämän kanssa samaa mieltä ovat he, jotka eivät äänestäisi, taloudellisesti tinkimään joutuvat sekä KD:n, RKP:n ja perussuomalaisten kannattajat. Kuitenkin näidenkin ryhmien vastaajat ovat väitteen kanssa yli 70 prosenttisesti samaa mieltä.

Hieman harvempi vastaajista kokee tietävänsä, millä keinoilla voi itse vaikuttaa tulevaisuuteen (64 %). Tässä on hienoista laskua vuoteen 2021, jolloin 67 prosenttia vastaajista kertoi tietävänsä vaikuttamisen keinot. Vihreiden kannattajille keinot ovat tutuimpia (77 % tietää keinot) ja RKP:n kannattajille vieraimpia (47 %). Ikäryhmistä 25–34-vuotiaat tietävät keinot parhaiten (73 %), kun taas yli 65-vuotiaat heikoimmin (50 %). Näiden kahden ikäryhmän vastausten välillä on siis yli 20 prosenttiyksikön ero. Myös ajoittain tai lähes aina taloudellisesti tinkivät tuntevat vaikuttamisen keinot muita heikommin (51 %). Yhteenvetona voidaan kuitenkin todeta, että tulosten valossa suomalaisten toimijuus tulevaisuuden suhteen on samalla melko korkealla tasolla kuin vuosina 2021 ja 2019.

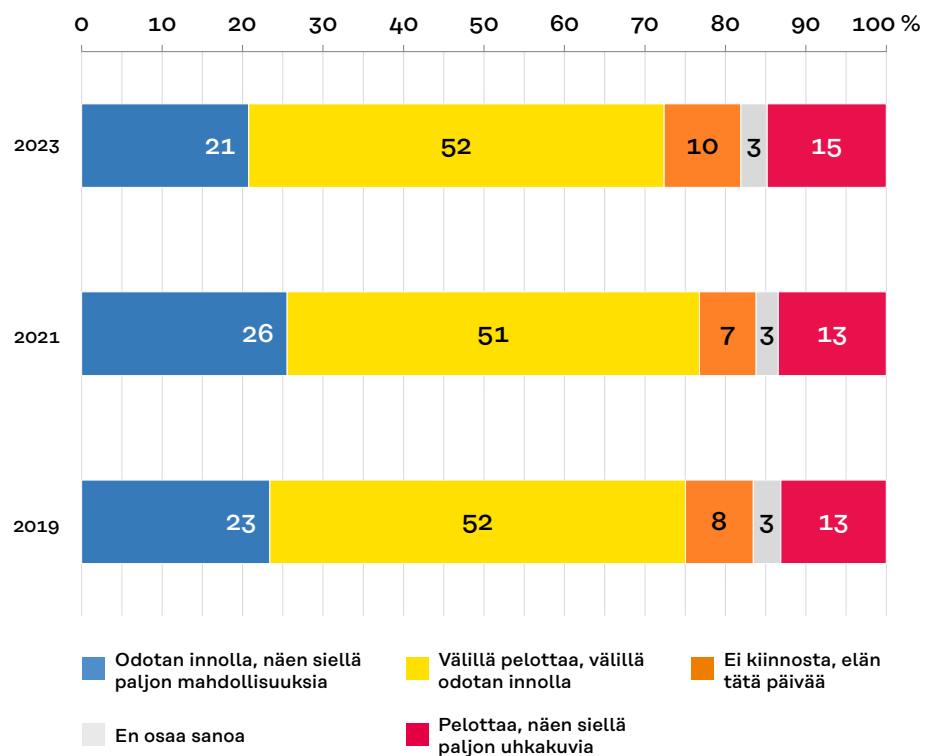
Kansalaisten tulevaisuususkoa ja koke-
musta tulevaisuuteen vaikuttamisesta voi
peilata laajemmin ihmisten ajatuksiin
omista vaikutusmahdollisuuksista yhteis-
kuntaan ja luottamukseen yhteiskuntaa ja
instituutioita kohtaan. Missä määrin tulevai-
suuteen voi vaikuttaa ilman, että luottaa
yhteiskunnan toimintaan ja kokee voivansa
vaikuttaa yhteiskunnalliseen päätöksente-
koon? OECD:n keväällä 2021 julkaisemassa
luottamustutkimuksessa kiinnitettiin huo-
miota suomalaisen yhteiskunnan osallistu-
misen paradoksiin. Suomalaisten luottamus
ja tyytyväisyys julkisiin instituutioihin on
korkealla tasolla, mutta usko omiin vaiku-
tusmahdollisuuksiin on vähäisempää verrat-
tuna muihin korkean luottamuksen maihin.
Uskoa tulevaisuuteen ja monenlaisia keinoja
vaikuttaa toivottuun tulevaisuuteen tarvi-
taan, sillä aikamme suuret yhteiskunnalliset
haasteet, kuten ilmastonmuutos ja luonto-
kato, eriarvoistuminen tai demokraattisen
osallistumisen rapautuminen, vaativat uusia
ratkaisuja ja yhä useamman kansalaisen
panoksen.

Toisaalta tulevaisuuteen vaikuttamisen
kannalta voi pitää positiivisena sitä, että
suomalaiset haluaisivat osallistua yhteiskun-
nalliseen päätöksentekoon enemmän, jos se
olisi nykyistä helpompaa. Sitran Demokraat-
tiset osallistumismahdollisuudet Suomessa
-kyselytutkimuksen mukaan kansalaisten
mieleen olisivat helpot, anonyymit ja digitaal-
iset tavat osallistua. Päättäjistä ja viranhalti-
joista kuitenkin vain 14 prosenttia ajattelee,
että kansalaisilla on riittävät valmiudet
osallistua monimutkaisia päätöksiä koske-
vaan keskusteluun.

Tulevaisuutta innoilla odottavien määrä vähentynyt hieman

Tulevaisuusbarometrissa vastaajia pyydettiin
valitsemaan vaihtoehdoista, mikä kuvaa
heidän suhtautumistaan tulevaisuuteen
parhaiten. Tulevaisuutta innoilla odottavien
osuus on pudonnut hieman edellisiin kyse-
lyihin verrattuna: nyt innolla tulevaisuutta
odottaa vähän yli 20 prosenttia, kun vuonna
2021 osuus oli yli neljännes.

**Kuva 2. Millaisena näet tulevaisuuden? Valitse
parhaiten omaa näkemystäsi kuvaava vaihtoehto.**

Noin puolta vastaajista tulevaisuus välillä pelottaa ja välillä sitä odottaa innolla. Miehistä suurempi osa (26 %) kuin naisista (15 %) odottaa tulevaisuutta innolla ja näkee siinä paljon mahdollisuuksia. Innokkuus tulevaisuutta kohtaan on muita ikäluokkia selkeästi suurempaa nuorten (15–24-vuotiaat) keskuudessa. Heistä 34 prosenttia vastasi odottavansa tulevaisuutta innolla ja näkevänsä siellä paljon mahdollisuuksia, kun yli 65-vuotiaista samoin vastasi 17 prosenttia. Maantieteellisesti innokkuus ja mahdollisuuksien näkeminen tulevaisuudessa on vähäisempää pohjois- ja itäsuomalaisten keskuudessa. Heistä 16 prosenttia suhtautui tulevaisuuteen innokkaasti. Helsingin ja Uudenmaan alueen vastaajista 24 prosenttia suhtautui tulevaisuuteen innokkaasti. Tulevaisuutta innolla odottavia on eniten Liike Nytin (44 %) ja RKP:n (39 %) kannattajissa, vähiten vasemmistoliiton kannattajissa (13 %) ja niiden keskuudessa, jotka kertovat taloudellisesti tinkivänsä ajoittain tai tinkivänsä lähes kaikesta (9 %).

Samalla, kun innolla tulevaisuutta odottavien määrä on vähentynyt, pelko tulevaisuutta kohtaan ja tässä hetkessä eläminen ovat lisääntyneet.

Jos vastaaja oli kertonut odottavansa tulevaisuutta innolla ja näkevänsä siellä paljon mahdollisuuksia tai tulevaisuuden välillä pelottavan ja välillä odottavansa innolla, pyysimme häntä tarkentamaan, minkälaisia mahdollisuuksia vastaaja tulevaisuudessa näkee. Vastauksissa korostuvat teknologian kehitys, luonnonsuojelu, oma urakehitys, perheeseen liittyvät asiat ja elintason nousu. ”Esimerkiksi energian tuotannossa fuusiovoima, joka takaisi lähes

rajattomasti sähköä ym. keksinnöt”, kuvailee näkemiään mahdollisuuksia yksi vastaaja. ”Venäjä häviää hyökkäyssodansa [sic], talous kehittyy hyvin ja fossiilisista polttoaineista päästään liki irti”, kuvailee taas toinen. ”Kaikki on mahdollista! Hyviäkin asioita tapahtuu päivittäin. Voin rikastua ja löytää elämäni rakkauden sekä pysyä vielä pitkään terveenä”, toteaa eräs kyselyn vastaaja.

Samalla, kun innolla tulevaisuutta odottavien määrä on vähentynyt, pelko tulevaisuutta kohtaan ja tässä hetkessä eläminen ovat lisääntyneet. Heidän osuutensa, joita tulevaisuus pelottaa (15 %) sekä heidän, jotka vastaavat, ettei tulevaisuus kiinnosta, vaan he elävät tätä päivää (10 %), on nyt hieman suurempi kuin aikaisempina vuosina. Jos vastaaja oli kertonut tulevaisuuden välillä pelottavan ja välillä odottavan sitä innolla tai tulevaisuuden pelottavan ja näkevän siellä paljon uhkakuvia, häntä pyydettiin kertomaan avovastauksella tarkemmin, mikä tulevaisuudessa pelottaa tai huolettaa. Vastauksissa korostuu ylivoimaisesti eniten sota. Naiset nostavat sodan heitä pelottavana asiana huomattavasti useammin kuin miehet. Muita vastauksista nousevia asioita ovat ilmastonmuutos, Venäjä, oma terveys, oma taloudellinen tilanne ja Suomen taloustilanne. ”Ilmastonmuutos ja että riittääkö pätäkkä”, kiteyttää huolensa yksi vastaaja. ”Venäjä pelottaa; sodan mahdollisuus ja yleinen epävarmuus”, kuvaa taas huoliaan toinen vastaaja.

Tulokset ovat samansuuntaisia Ylen syksyllä 2022 julkaiseman Suomalaisten pelot ja haaveet -[kyselytutkimuksen](#) kanssa. Ylen kyselyssä vastaajia huoletti eniten kansainvälisen politiikan vaikutukset Suomeen, sota ja sodan uhka, vanhusten hoito, hintojen nousu, eriarvoistuminen ja syrjäytyminen sekä ilmastonmuutos ja terveystalveluiden saatavuus.

Näkemyks Suomen tulevaisuudesta jakaa vastaajia

Suomi ei kansainvälisellä mittapuulla ole kovin polarisoitunut yhteiskunta, mutta näkemuseroja toki löytyy meiltäkin. Näkemykset Suomen tulevaisuudesta jakavat vastaajia: noin kolmannes näkee tulevaisuuden parempana kuin nykyhetki ja noin kolmannes huonompana. Reilu kolmannes vastaajista taas näkee, että tulevaisuus ei ole parempi, eikä huonompi kuin nykyhetki. Suomen tulevaisuuteen suhtaudutaan hyvin samankaltaisesti nyt kuin vuonna 2021. Niiden määrä, jotka näkevät Suomen tulevaisuuden huonompana kuin nykyhetken, on noussut hieman. Vuonna 2021 osuus oli 25 prosenttia ja nyt 28 prosenttia.

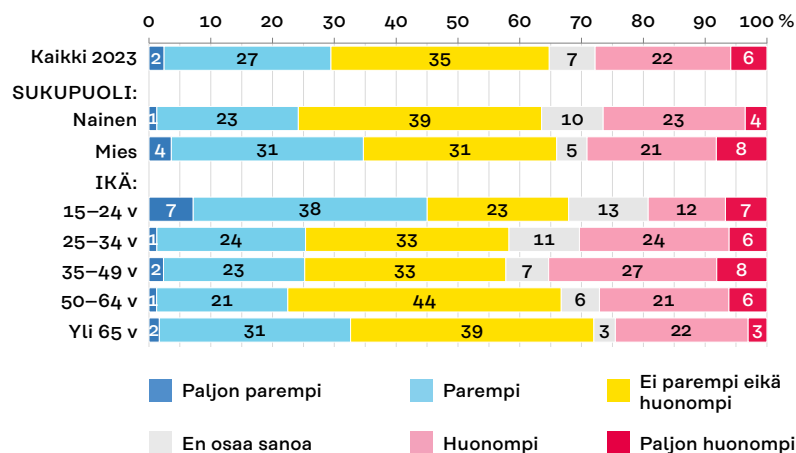
Nuoret (15–24-vuotiaat) näkevät Suomen tulevaisuuden muita ikäryhmiä selvästi positiivisemmässä valossa. Heistä 45 prosenttia näkee Suomen tulevaisuuden parempana tai paljon parempana. 35–49-vuotiaiden keskuudessa arvio on hieman muita ikäryhmiä negatiivisempi. Heistä 35 prosenttia näkee Suomen tulevaisuuden huonompana tai paljon huonompana. 15–24-vuotiaista näin ajattelee vain 19 prosenttia vastaajista. Yli 65-vuotiaat näkevät Suomen tulevaisuuden ikäryhmistä toiseksi valoosimpana nuorten jälkeen (33 % mielestä Suomen tulevaisuus parempi). Tämä on hieman yllättävää siksi, että muissa yleistä tulevaisuusorientaatiota kuvaavissa kysymyksissä yli 65-vuotiaat ovat pääsääntöisesti pessimistisin ryhmä. Miehistä 35 prosenttia näkee

Suomen tulevaisuuden parempana, naisista vain 24 prosenttia. Kotimaakunnalla ei juurikaan ole vaikutusta näkemykseen. Mitä enemmän vastaajalla on koulutusta, sitä parempana hän näkee Suomen tulevaisuuden nykyhetkeen verrattuna.

Kun vastauksia tarkastellaan puoluekannatuksen ja taloudellisen tilanteen mukaan, niin erot eri ryhmien välillä ovat suuria. Positiivisin näkemys Suomen tulevaisuudesta on RKP:n, vihreiden ja kokoomuksen kannattajilla, joista 39 prosenttia vastaa Suomen tulevaisuuden olevan parempi tai paljon parempi kuin nykyhetki. SDP:n kannattajista näin vastaa 38 prosenttia. Selvästi negatiivisin näkemys Suomen tulevaisuudesta on perussuomalaisen kannattajilla, joista 50 prosenttia näkee Suomen tulevaisuuden olevan huonompi tai paljon huonompi kuin nykyhetki. Heistä, jotka eivät äänestäisi eduskuntavaaleissa näin ajattelee 46 prosenttia, ja taloudellisesti ajoittain tai lähes kaikesta tinkimään joutuvista 38 prosenttia.

Kun tarkastellaan vastaajien näkemyksiä sekä yleisestä että Suomen tulevaisuudesta, huomataan, että hieman suurempi osa suhtautuu niihin positiivisesti kuin negatiivisesti. Suomalaiset suhtautuvat siis tulevaisuuteen melko positiivisesti kriisivuosienkin keskellä. Voisiko tämä johtua verrattain korkeasta luottamustasosta? [OECD:n](#) luottamusarviossa Suomi saa kiittäviä arvioita, mutta huomiota kiinnitetään myös siihen, että erot väestöryhmien välillä ja alueellisesti ovat suuria.

Kuva 3. Millaisena näet Suomen tulevaisuuden verrattuna nykyhetkeen?

Venäjän hyökkäyssota on vaikuttanut paljon tulevaisuusnäkemysksiin

Edellisessä, vuonna 2021 julkaistussa Tulevaisuusbarometrissa kysyimme vastaajilta, kuinka paljon koronapandemia on vaikuttanut heidän tulevaisuusnäkemysksiin. Nyt kysyimme Venäjän hyökkäyssodan vaikutuksista. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on vaikuttanut suomalaisten tulevaisuusnäkemysksiin voimakkaasti ja selkeästi enemmän kuin korona. 36 prosenttia vastaajista kertoo sodan vaikuttaneen omiin tulevaisuusnäkemysksiinsä paljon tai erittäin paljon ja 43 prosenttia arvioi sen vaikuttaneen jonkin verran. Vuonna 2021 vastaajista 21 prosenttia koki koronan vaikuttaneen tulevaisuusnäkemysksiin paljon tai erittäin paljon ja 46 prosenttia jonkin verran.

Sota on vaikuttanut enemmän naisten kuin miesten tulevaisuusnäkemysksiin. 85 prosenttia naisista vastaa sodan vaikuttaneen erittäin paljon, paljon tai jonkin verran. Miesten kohdalla vastaava osuus on 75 prosenttia. Myös avoimissa vastauksissa sodan pelko nousee esiin, kun kysytään perusteluita kysymykseen, millaisena näkee tulevaisuuden. Kolme neljäsosaa avovastauksissa sodan maininneista on naisia.

Tulevaisuusbarometrin tuloksia sodan huolestuttavuudesta voi peilata Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunnan [selvitykseen](#), jossa on tutkittu suomalaisten turvallisuuskysymyksiin liittyviä mielipiteitä ja tuotu esiin viimeaikainen muutos. Vastaajista 64 prosenttia kokee sotilaallisen tilanteen

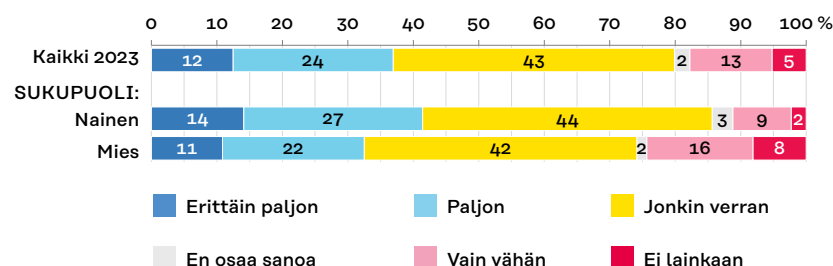
Suomen lähialueilla seuraavan kymmenen vuoden aikana uhkaavampana. Vuonna 2021 näin vastasi 42 prosenttia vastaajista.

Tulevaisuusbarometrin mukaan sota on vaikuttanut eri ikäryhmistä selvästi eniten 50–64-vuotiaiden (85 % jonkin verran, paljon tai erittäin paljon) ja yli 65-vuotiaiden (89 % jonkin verran, paljon tai erittäin paljon) tulevaisuusnäkemysksiin. Alueelliset erot ovat pieniä, mutta Pohjois- ja Itä-Suomessa sodan koetaan vaikuttaneen näkemysksiin hieman enemmän kuin muualla Suomessa. Puolueiden kannattajista sota on vaikuttanut eniten SDP:n, keskustan ja kokoomuksen kannattajien tulevaisuusnäkemysksiin (86 %, 86 % ja 85 % vastaa sodan vaikuttaneen tulevaisuusnäkemysksiin jonkin verran, paljon tai erittäin paljon) ja vähiten perussuomalaisen ja RKP:n kannattajien tulevaisuusnäkemysksiin (72 % ja 73 % vastaa sodan vaikuttaneen jonkin verran, paljon tai erittäin paljon). Kaikista vastaajista vähiten sota on vaikuttanut niiden tulevaisuusnäkemysksiin, jotka eivät äänestäisi: 62 % vastaa sodan vaikuttaneen näkemysksiin jonkin verran, paljon tai erittäin paljon. Vastaajan taloudellinen tilanne ei juurikaan vaikuta näkemysksiin.

Nuorilla on vahva usko tulevaisuuteen

15–24-vuotiaat vastaajat erottuvat Tulevaisuusbarometrissa muista ikäluokista. Mitä nuorempi vastaaja, sitä enemmän tulevaisuus innostaa. Myös satunnaisotantaan perustuva

Kuva 4. Kuinka paljon Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on vaikuttanut näkemykseesi tulevaisuudesta?

Nuorisobarometri (2021) nosti esiin nuorten tulevaisuususkon: omaan tulevaisuuteensa suhtautui erittäin optimistisesti tai optimistisesti 80 prosenttia vastaajista. Hieman yli kolmannes Tulevaisuusbarometrin nuorista vastaajista (34 %) vastaa odottavansa tulevaisuutta innolla ja näkevänsä siellä paljon mahdollisuuksia. Tämä on selvästi enemmän kuin muilla ikäryhmillä. 25–34-vuotiaista tulevaisuutta odottaa innolla 23 prosenttia ja sitä vanhemmilla ikäryhmillä osuus on noin 18 prosenttia. Nuortenkin suhteen osuus on tosin laskenut vuodesta 2021, jolloin 38 prosenttia vastasi odottavansa tulevaisuutta innolla.

Tulevaisuusbarometrin tulokset näyttävät osin valoisammilta kuin nuorten tulevaisuususkon monen muun viimeaikaisen kyselyn ja selvityksen valossa. Esimerkiksi Unicefin kyselyssä (2021) joka kolmas 13–18-vuotias nuori koki, ettei hyvästä tulevaisuudesta ole helppo unelmoita ja yli 70 prosenttia oli huolissaan ilmastonmuutoksen vaikutuksista tulevaisuuteen. Myös Elinkeinoelämän valtuuskunnan analyysin (2021) mukaan nuorten usko omaan tulevaisuuteen on vähentynyt selvästi. Ylen Suomalaisten pelot ja haaveet -kyselytutkimuksesta taas käy ilmi, että nuoret ovat tyytymättömämpiä elämäänsä kuin muut ikäryhmät. Vaikka Tulevaisuusbarometrissakin tulevaisuutta innolla odottavien nuorten määrä on hieman laskenut, tulokset näyttävät silti positiivisilta verrattuna näihin kyselyihin.

Tulevaisuusbarometrin mukaan 15–24-vuotiaat ovat kaikista vastaajista kiinnostuneimpia tulevaisuudesta. He myös uskovat vahvimmin sekä yleisiin että omiin vaikutusmahdollisuuksiin. Erot eivät kuiten-

kaan ole suuria verrattuna muihin ikäryhmiin. Nuoret kokevat edelliseen kyselyyn verrattuna hieman vahvemmin, että meidän on yleisesti mahdollista vaikuttaa siihen, millaiseksi tulevaisuus muodostuu (nyt 87 % täysin tai jokseenkin samaa mieltä, vuonna 2021 83 %). Valtaosa nuorista uskoo myös voivansa vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa (nyt 85 %, vuonna 2021 81 %). Kuitenkin niiden nuorten määrä, jotka ovat *täysin samaa mieltä* siitä, että voi itse vaikuttaa, millaiseksi oma tulevaisuus muodostuu, on vähentynyt selvästi vuodesta 2019 (49 % vuonna 2019, 44 % vuonna 2021 ja 37 % vuonna 2023). Nuoret tietävät myös keskimääräistä paremmin keinot, joilla tulevaisuuteen voi vaikuttaa. Kun koko vastaajaryhmästä keinot sanoo tuntevansa 64 prosenttia, niin nuorista 15–24-vuotiaista näin ajattelee 69 prosenttia. Nuoria paremmin keinot tuntevat 25–49-vuotiaat vastaajat.

Suomen tulevaisuudesta nuorten arviot ovat positiivisempia kuin muilla ikäluokilla. 45 prosenttia nuorista arvioi Suomen tulevaisuuden olevan paljon parempi tai parempi kuin nykyhetki. Kun otetaan kaikki ikäluokat huomioon, vajaa kolmannes näkee Suomen tulevaisuuden parempana. Myös vuoden 2021 Nuorisobarometrissa nuoret suhtautuivat Suomen tulevaisuuteen asuinmaana 83 prosenttisesti erittäin optimistisesti tai optimistisesti.

Venäjän hyökkäyssota ei ole vaikuttanut nuorten tulevaisuusnäkemyskyselyihin niin paljon kuin vanhimpien ikäluokkien. Nuorista alle 30 prosenttia vastasi, että sota on vaikuttanut paljon tai erittäin paljon tulevaisuusnäkemyskyselyihin. 50–64-vuotiailla osuus oli 44 ja yli 65-vuotiailla 50 prosenttia.

Tiesitkö?

Suomalaisten mielenmaisemaa – maailmankuvaa, toiveita ja huolia – on kartoitettu viime aikoina monipuolisesti eri kyselytutkimuksissa. Ylen [Suomalaisten pelot ja haaveet -kyselytutkimuksen](#) mukaan enemmistö suomalaisista on tyytyväisiä elämäänsä, mutta yli puolen maailmankuva on muuttunut sodan ja koronapandemian vuoksi. E2-tutkimuksen [Miten meillä menee -kyselytutkimus kertoo, että](#) suomalaiset ovat tyytyväisiä nopeaan NATO-ratkaisuun, mutta yhteiskunnallisessa ilmapiirissä on kuitenkin

myös turhautumista, jopa vihaa. Milttonin [Suomalaisten asenteet ja huolet -barometrissa](#) vastaajien suurimmiksi huoliksi nousivat sota ja inflaatio. KAKS - Kunnallisalan kehittämissäätiön [tutkimuksen](#) (2023) mukaan suomalaiset arvioivat maailman ongelmien olevan syvenemässä seuraavan kymmenen vuoden aikana ja huolta herättivät erityisesti kyberhyökkäykset ja tietomurrot, pakolaisongelmat, yhteiskunnalliset levottomuudet, valtioiden talous- ja velkaongelmat sekä köyhyys ja puute.

2 Vaihtelua löytyy – suomalaiset eivät ole tulevaisuuden kehityskuluista yksimielisiä

Yleisellä tasolla suomalaiset uskovat tulevaisuuteen ja omiin vaikutusmahdollisuuksiinsa. Kun tarkasteluun nostetaan suhde tulevaisuuden kehityskulkuihin, näkemyksissä on eroja. Osa kokee kehityskulkujen vaikuttavan paljon omaan elämäänsä, osa ei lainkaan ja omat vaikutusmahdollisuudet kehityskulkuihin koetaan vähäisiksi. Nuoret kokevat kehityskulkujen vaikuttavan elämäänsä muita enemmän ja uskovat myös, että niihin voi vaikuttaa.

Tulevaisuusbarometrissa selvitettiin suomalaisten suhdetta tulevaisuuteen vaikuttaviin kehityskulkuihin. Kyselyn kehityskulut pohjautuivat kyselyn tekovaiheessa vielä julkaisemattomaan Sitran [Megatrendit 2023 -selvitykseen](#), jossa keskeisiksi tulevaisuuden kehityskuluiksi nimetään viisi megatrendiä: luonnon kantokyky murenee, hyvinvoinnin haasteet kasvavat, demokratian kamppailu kovenee, kilpailu digivallasta kiihtyy ja

talouden perusta rakoilee. Kehityskuluista on kysytty myös aiemmissa Tulevaisuusbarometreissä, mutta aina hieman eri sanoituksella, sillä kehityskulut ja niihin liittyvät painotukset muuttuvat ajan mukana. Vaikka kehityskulkujen sanoitukset pohjautuvat Sitran megatrendeihin, tämä ei käynyt ilmi kyselyssä, eivätkä vastaajat tienneet kyselyn liittyvän Sitran työhön. Kehityskuluja kuvattiin kyselyssä seuraavasti:

- **Luonnon kantokyky murenee.** Ekologinen kestävyyskriisi eli ilmaston kuumeneminen, luontokato, resurssien ylikulutus sekä ympäristön saastuminen horjuttavat merkittävästi yhteiskuntaamme. Meillä on kasvava kiire ekologiselle jälleenrakennukselle, eli siirtymälle luonnon tilaa ja ihmisten hyvinvointia parantavaan yhteiskuntaan.
- **Hyvinvoinnin haasteet kasvavat.** Monet muutokset suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmalla haastavat ihmisen hyvinvointia. Väestö ikääntyy, monimuotoistuu ja keskittyy kasvukeskuksiin. Työelämän muutokset, ympäristönkriisi, pandemia ja yleinen tulevaisuutta koskeva epävarmuus lisäävät ahdistusta ja mielenterveysongelmia.
- **Demokratian kamppailu kovenee.** Yhteiskuntajärjestelmät ovat koetuksella kriisien kasautuessa. Demokratioita haastetaan niin yhteiskunnan sisältä kuin ulkoapäin –myös Suomessa. Keskustelun kärjistyminen, hämmennyksen lietsominen ja geopoliittinen valtataistelu luovat tarpeen uudistaa päätöksentekoa ja vahvistaa demokratiaa, osallisuutta ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia.
- **Kilpailu digivallasta kiihtyy.** Teknologia kehittyy nopeasti ja uutta teknologiaa otetaan käyttöön uusilla elämän osa-alueilla. Dataa kerätään ja hyödynnetään yhä enemmän ja sen pohjalta tarjotaan uusia räätälöityjä palveluita niin yksilöiden kuin organisaatioiden käyttöön. Samalla kiistellään digitaalisesta vallasta, eli siitä kuka kerää ja hyödyntää dataa, digimaailman pelisäännöistä, teknologian vaatimista resursseista ja yleisemmin teknologian kehityssuunnista.
- **Talouden perusta rakoilee.** Globaali eriarvoisuuden kasvu ja ympäristökriisi luovat tarpeen uudistaa taloutta. Vauraus keskittyy yhä pienemmälle joukalle ihmisiä, ja äärisääolojen lisääntyminen ja luonnon tarjoamien palveluiden romahdus murentavat talouden edellytyksiä. Vastuullisuus korostuu kaikessa toiminnassa.

Tulevaisuusbarometrissa kysyttiin, miten hyvin kehityskulut vastaavat vastaajan omaa näkemystä kehityksestä, miten vastaajat arvioivat kehityskulkujen vaikuttavan omaan elämäänsä ja millaiseksi he arvioivat omat vaikutusmahdollisuutensa suhteessa niihin. Aikaisemmissa Tulevaisuusbarometreissa on selvitetty myös, kuinka tuttuja kehityskulut ovat, ja ne ovat olleet tuttuja suurimmalle osalle vastaajista.

Yhteisen tulevaisuuskeskustelun kannalta on tärkeää ymmärtää, miten ihmiset suhtautuvat tulevaisuuden kehityskuluihin ja kuinka samaa mieltä he niistä ovat.

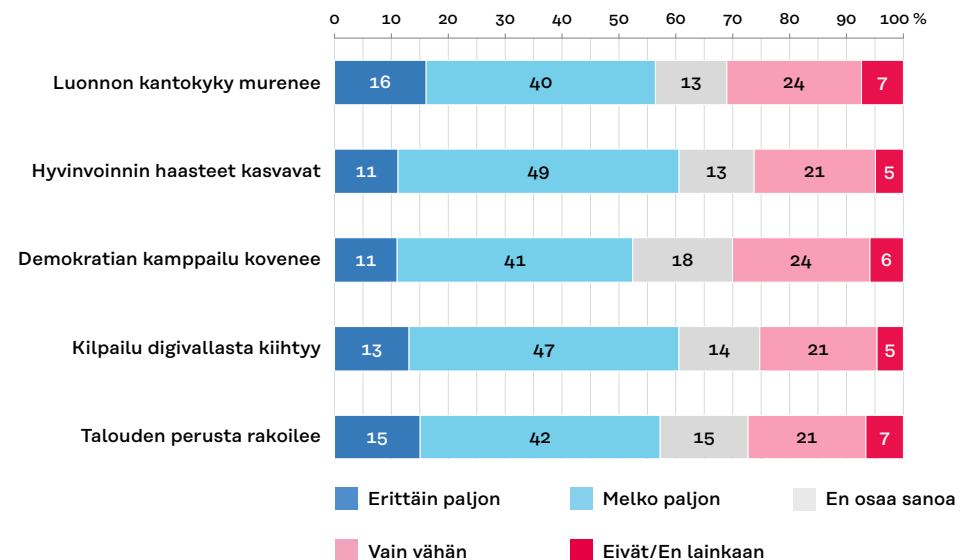
Kyselyssä esitetyt kehityskulut perustuvat tilastoihin ja tutkimukseen. Yhteisen tulevaisuuskeskustelun kannalta on tärkeää ymmärtää, miten ihmiset suhtautuvat kuvauksiin ja kuinka samaa mieltä he ovat niiden kanssa. Näkemykset ja kokemukset tulevaisuuden kehityskuluista jakavat suomalaisia ja jakolinjoja on monenlaisia. Kysymyksestä riippuen kokemukset ja näkemykset tulevaisuudesta vaihtelevat iän,

sukupuolen, koulutustaustan ja poliittisen kannan mukaan. Tuloksia tarkasteltaessa on pidettävä mielessä, että koska kehityskulut on aiemmissa kyselyissä kuvattu hieman eri sanoituksilla, vertailtavuus ei ole täysin kattavaa. Kyselyn tulokset tarjoavat kuitenkin mielenkiintoisen näkymän siihen, miten suomalaiset näihin kehityskuluihin suhtautuvat ja miten suhtautuminen on muuttunut.

Kehityskuluista ei olla yksimielisiä

Tulevaisuusbarometrissa selvitettiin, kuinka hyvin esitetyt kehityskulut vastaavat omaa näkemystä tulevaisuuteen vaikuttavista kehityskuluista. Suurin osa suomalaisista on samaa mieltä esitettyjen kehityskulkujen kuvausten kanssa ja erot kehityskulkujen välillä ovat verrattain vähäisiä. Jokaisen kehityskulun kohdalla vähintään yli puolet vastaajista kokee, että se vastaa omaa näkemystä. Toisaalta jokaisen kehityskulun kohdalla vähintään neljännes (26–31 %) vastaajista kokee, ettei kehityskulku vastaa omaa näkemystä lainkaan tai vastaa vain vähän. Vuoden 2021 Tulevaisuusbarometriin verrattuna niiden määrä, joiden näkemystä kehityskulut eivät vastaa, on lisääntynyt.

Kuva 5. Kuinka hyvin edellä mainitut kehityskulut vastaavat omaa näkemystä kehityksestä?

Vastaukset vaihtelevat erityisesti koulu-tustaustan ja poliittisen suuntautumisen suhteen. Siinä missä yli 70 prosenttia akateemisesti koulutetuista on samaa mieltä kuvausten kanssa, vain peruskoulun suorittaneista alle puolet kokee kehityskulkujen vastaavan omaa näkemystään. Vähiten kehityskulut vastaavat perussuomalaisten kannattajien näkemyksiä sekä niiden näkemyksiä, jotka eivät äänestäisi. Myös RKP:n kannattajat kokevat muita useammin, etteivät kehityskulut vastaa omaa näkemystä. Eniten kehityskulut vastaavat vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajien näkemyksiä. Ikäryhmistä nuoret kokevat muita enemmän kehityskulkujen vastaavan omaa näkemystään. Sen sijaan asuinpaikalla tai taloudellisella toimeentulolla ei ole niin suurta vaikutusta näkemukseen.

Luonnon kantokyvyn murenemista kuvaava kehityskulku vastaa parhaiten naisten (61 % erittäin tai melko paljon) ja nuorten (64 %), ja erityisesti vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajien näkemystä (molempien puolueiden kannattajista yli 70 prosenttia kokee kehityskulun vastaavan omaa näkemystään). Myös valtaosa (yli 60 %) SDP:n, Liike Nytin ja kokoomuksen kannattajista kokee kehityskulun vastaavan omaa näkemystään erittäin tai melko paljon. Kehityskulku vastaa vähiten perussuomalaisten kannattajien näkemyksiä. Heistä lähes 60 prosenttia kokee, että kehityskulku vastaa omaa näkemystä vain vähän tai ei lainkaan.

Kun Tulevaisuusbarometrin vastaajilta kysyttiin, miksi luonnon kantokyvyn murenemista kuvaava kehityskulku ei vastaa omaa näkemystä, useimmat vastauksensa perustelivat kokivat kehityskulun liioitteluna. Osa vastaajista koki, ettei itse voi vaikuttaa kehityskulkuun. Jotkut pitivät kehityskulun kuvausta liian pessimistisenä, osa jopa valheellisena. Monet kokivat myös, että Suomi tekee jo tarpeeksi asian eteen tai että Suomen toimilla ei ole isossa kuvassa vaikutusta. Vastaava Suomi-näkökulman väheksyminen näkyi myös ympäristöministeriön ja Suomen ympäristökeskus SYKE:n tilaamassa

Luontosuhdebarometrissa (2022). Tuon barometrin mukaan suomalaisten huoli luonnon tilasta on kasvanut, mutta suomalaiset ovat huolestuneempia globaalista luonnon tilasta (80 % huolestuneita tai erittäin huolestuneita) kuin luonnon tilasta Suomessa (56 % huolestuneita tai erittäin huolestuneita).

Lähes kaksi kolmesta vastaajasta arvioi, että hyvinvoinnin haasteiden kasvamista kuvaava kehityskulku vastaa hyvin omaa näkemystä. Erityisen hyvin kehityskulku vastaa vasemmistoliiton (79 % erittäin tai melko samaa mieltä), vihreiden (77 %) ja SDP:n (71 %) kannattajien näkemyksiä. Vähiten kehityskulku vastaa perussuomalaisten ja RKP:n kannattajien näkemyksiä, mutta heistäkin yli puolet (51 % ja 54 %) on kehityskulun kanssa erittäin tai melko samaa mieltä. Vähiten kehityskulku vastaa niiden näkemystä, jotka eivät äänestäisi (39 % erittäin tai samaa mieltä). Koulutustaustaltaan akateemiset kokevat kehityskulun vastaavan omaa näkemystään muita enemmän (74 % erittäin tai melko samaa mieltä).

Kehityskulkuun, joka kuvaa demokratian kamppailun kovenemista, liittyy merkittäviä näkemyseroja erityisesti puolueustan kautta tarkasteltuna. Puolueiden kannattajista kehityskulku vastaa useimmin vihreiden (74 % erittäin tai melko paljon) ja Liike Nytin kannattajien (72 % erittäin tai melko paljon) näkemyksiä. Myös vasemmistoliiton, SDP:n, KD:n, kokoomuksen ja keskustan kannattajat jakavat näkemysten varsin laajasti. Perussuomalaisten kannattajista puolet kokee, ettei kehityskulku vastaa omaa näkemystä kuin vähän tai ei lainkaan. Myös RKP:n kannattajista monet (38 %) kokevat, ettei kehityskulku vastaa omaa näkemystä. Varsin harvoin kehityskulun kokivat omakseen myös he, jotka eivät äänestäisi (27 % vain vähän tai ei lainkaan). Toisaalta heistä suurehko osa (39 %) ei osannut sanoa, vastaako kehityskulku omaa näkemystä. Koulutustaustaa tarkasteltaessa kehityskulku vastasi parhaiten akateemisesti koulutettujen näkemystä. Ikäryhmistä näkemysten jakoi-

vat keskiarvoa useammin nuoret (15–24-vuotiaat). Miksi sitten demokratian kamppailun kovenemista kuvaava kehityskulku ei vastaa omaa näkemystä? Suurin osa vastanneista kokee, ettei tilanne ole niin synkkä ja että Suomessa asiat ovat ihan hyvin.

Eniten samaa mieltä eri puolueiden kannattajat olivat kehityskulusta, jonka mukaan kilpailu digivallasta kiihtyy. Vastajista 60 prosenttia on sitä mieltä, että kehityskulku vastaa erittäin tai melko hyvin omaa näkemystä. Myös erot ikäryhmien välillä ovat pieniä (58-62 kaikista ikäryhmistä vastaa kehityskulun vastaavan omaa näkemystä %). Kehityskulku vastaa eniten akateemisesti koulutettujen näkemyksiä (77 % erittäin tai melko paljon) ja vähiten niiden näkemyksiä, jotka eivät äänestäisi (34 %).

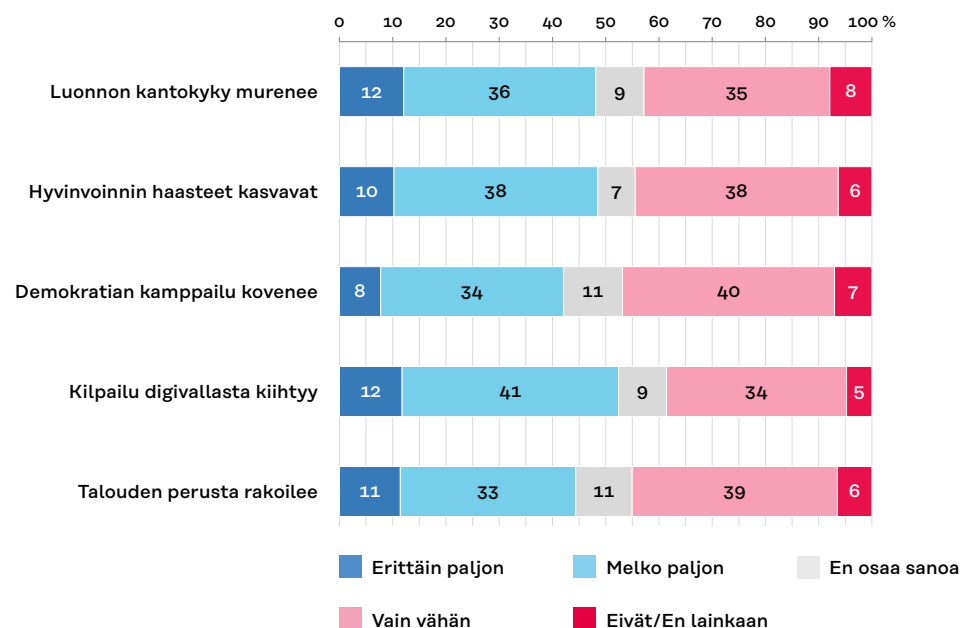
Talouden perustan rakoilemista kuvaava kehityskulku vastaa 57 prosentin omaa näkemystä hyvin. Useampi kuin joka neljäs kuitenkin arvioi, ettei kehityskulku vastaa omaa ajattelua. Vähiten kehityskulku vastaa perussuomalaisten kannattajien näkemystä (45 % erittäin tai melko samaa mieltä) ja eniten vasemmistoliiton (78 %) ja vihreiden (77 %) kannattajien näkemyksiä.

Kyselyssä tarjottiin vastaajille myös mahdollisuutta kertoa, mitä muita tärkeitä, Suomen tulevaisuuteen vaikuttavia kehityskulkuja he tunnistavat. Eniten mainintoja saivat velkaantuminen (etenkin miehet mainitsivat), maahanmuutto, eriarvoistuminen, nuorisoon liittyvät asiat ja energia sekä energiakriisi.

Eri näkemyksiä kehityskulkujen vaikutuksesta omaan elämään

Arviot esitettyjen kehityskulkujen vaikutuksista omaan elämään jakavat suomalaisia. Noin puolet kyselyyn vastanneista arvioi vaikutukset suuriksi ja suunnilleen yhtä moni vähäisiksi. Verrattuna vuoden 2021 Tulevaisuusbarometriin, hieman useammat kokevat kehityskulkujen vaikuttavan omaan elämäänsä. Näkemysten jakautuminen on voimakasta kaikkien kehityskulkujen kohdalla. Kilpailu digivallasta kiihtyy -kehityskulun koetaan vaikuttavan omaan elämään hieman muita megatrendejä useammin. Hieman vähemmän vaikutusta omaan elämään koetaan puolestaan olevan demokratian kamppailun kovenemista kuvaavalla kehityskululla.

Kuva 6. Kehityskulkujen vaikutus omaan elämään?

Kehityskulkujen vaikutusten kokemisessa on havaittavissa selviä eroja eri vastaajaryhmien välillä. Sukupolvien väliset erot vastauksissa nousevat selkeästi esille. Nuoret (15–24-vuotiaat) kokevat, että kehityskuluilla on vaikutusta omaan elämään vanhempia ikäryhmiä enemmän. Yli 65-vuotiaat kokevat kehityskulkujen vaikuttavan elämäänsä vähiten. Erityisen paljon vaikutusta nuoret kokevat olevan luonnon kantokyvyn murenemista kuvaavalla kehityskululla (78 % erittäin tai melko paljon). Myös hyvinvoinnin haasteiden kasvua kuvaavan kehityskulun nuoret kokevat vaikuttavan omaan elämäänsä muita ikäryhmiä voimakkaammin (67 % erittäin tai melko paljon).

Kun vastauksia tarkastellaan suhteessa siihen, mitä poliittista puoluetta kannattaa, voimakkaimmiksi kehityskulkujen vaikutukset omaan elämäänsä kokevat vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajat. Kilpailu digivallasta kiihtyy -kehityskulun kohdalla perussuomalaisia lukuun ottamatta kaikkien muiden puolueiden kannattajista vähintään puolet kokee kehityskululla olevan vaikutusta omaan elämäänsä. Perussuomalaisten kannattajista 47 % kokee kehityskulun vaikuttavan elämäänsä.

Demokratian kamppailun kovenemista kuvaavan kehityskulun kohdalla perussuomalaisten, kokoomuksen ja keskustan kannattajat kokevat kehityskulun vaikuttavan elämäänsä muita vähemmän. Hyvinvoinnin haasteet kasvavat -kehityskulku vaikuttaa vastaajista vähiten kokoomuksen kannattajien elämään (57 % kokee vaikutuksia olevan vain vähän tai ei lainkaan). Vasemmistoliiton kannattajat kokevat kyseisen kehityskulun vaikuttavan eniten omaan elämäänsä (68 % erittäin tai melko paljon).

Hyvinvoinnin haasteet kasvavat -kehityskulku vaikuttaa voimakkaasti myös niiden elämään, jotka tinkivät ajoittain tai lähes kaikesta: heistä 62 prosenttia koki kehityskulun vaikuttavan omaan elämäänsä.

Vasemmistoliiton (65 %) ja vihreiden (62 %) kannattajat kokevat muiden puolueiden kannattajia useammin, että talouden perusta rakolemista kuvaava kehityskulku vaikuttaa

omaan elämään erittäin tai melko paljon. Vanavedessä seuraavat SDP:n ja RKP:n kannattajat, joista yli puolet kokevat kehityskulun vaikuttavan elämäänsä. Vähiten kehityskulun kokevat vaikuttavan perussuomalaisten kannattajat ja he, jotka eivät äänestäisi, joista molemmista vain kolmannes kokee sen vaikuttavan elämäänsä.

Luonnon kantokyvyn murenemista kuvaava kehityskulku jakaa eri puolueiden kannattajia voimakkaasti. Vihreiden kannattajista 78 prosenttia kokee kehityskululla olevan erittäin tai melko paljon vaikutuksia omaan elämään. Vasemmistoliiton kannattajista näin kokee 69 prosenttia. Perussuomalaisten kannattajista 61 prosenttia puolestaan kokee, ettei kehityskululla ole lainkaan tai sillä on vain vähän vaikutusta omaan elämään. Niin ikään puolet kokoomuksen (50 %), keskustan (50 %), Liike Nytin (50 %) ja kristillisdemokraattien (49 %) kannattajista sekä niistä, jotka eivät äänestäisi (49 %) kokee kehityskulun vaikuttavan elämäänsä vain vähän tai ei lainkaan.

Erot nousevat esille myös vastaajien koulutustaustaa tarkasteltaessa. Vain peruskoulutuksen saaneet kokevat kehityskulkujen vaikuttavan elämäänsä jossain määrin vähemmän kuin muun koulutuksen läpikäyneet. Vähiten vain peruskoulutuksen saaneiden elämään vaikuttaa demokratian kamppailun kovenemista kuvaava kehityskulku (35 % kokee kehityskulun vaikuttavan elämäänsä) ja voimakkaimmin hyvinvoinnin haasteiden kasvamista kuvaava kehityskulku (43 % kokee kehityskulun vaikuttavan). Verrattain monet vain peruskoulutuksen saaneista eivät myöskään osaa sanoa, onko kuvatulla kehityskululla vaikutusta omaan elämään (10–20 % kehityskulusta riippuen), kun taas akateemisesti koulutettujen keskuudessa joukko jää varsin pieneksi (3–6 %). Tulos voi korreloida sen kanssa, miten tuttuja kehityskulut ylipäänsä ovat vastaajille. Vuoden 2021 Tulevaisuusbarometrissa vastaajan koulutustaustalla oli selkeä vaikutus siihen, miten hyvin kehityskulut tunnettiin: mitä korkeampi koulutus, sitä tutumpia kehityskulut olivat.

Vaikutusmahdollisuudet kehityskuluihin koetaan vähäisiksi

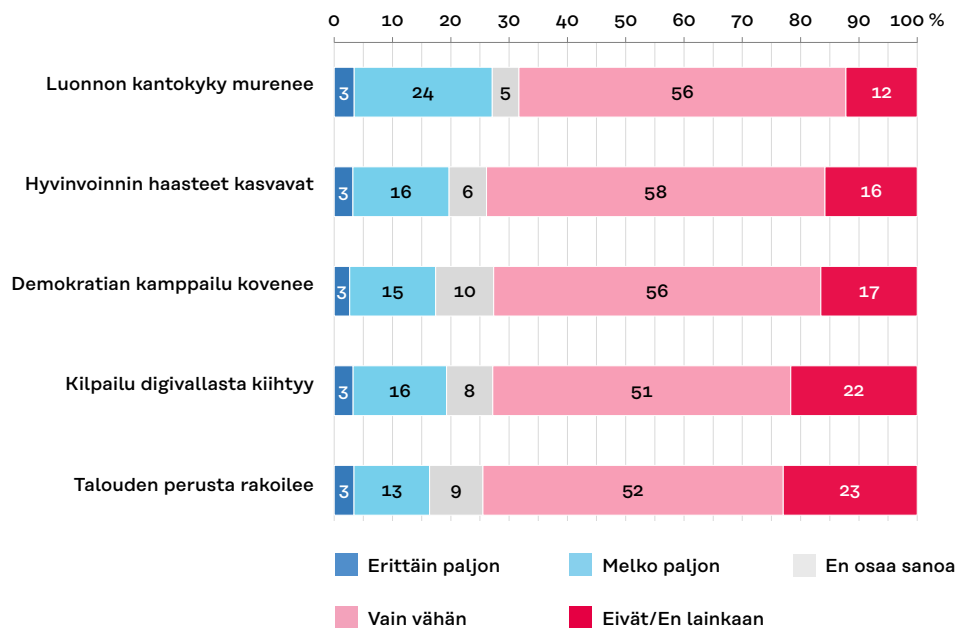
Suurin osa suomalaisista kokee voivansa vaikuttaa tulevaisuuteen, kun asiaa kysytään yleisellä tasolla, mutta vaikutusmahdollisuudet suhteessa kyselyssä kuvattuihin kehityskuluihin koetaan vähäisiksi. Tulokset ovat samansuuntaisia vuoden 2021 Tulevaisuusbarometrin tulosten kanssa.

Eniten vaikutusmahdollisuuksia koetaan olevan suhteessa luonnon kantokyvyn murenemiseen. 27 prosenttia vastaajista kokee voivansa vaikuttaa tähän kehityskulkuun erittäin tai melko paljon, mutta suurin osa vastaajista näkee vaikutusmahdollisuudet vähäisinä tai olemattomina. Yli puolet (56 %) vastaajista kokee, että he voivat vaikuttaa kehityskulkuun vain vähän ja jopa 12 prosenttia vastasi, etteivät voi vaikuttaa lainkaan. Vastaajien usko omiin vaikutusmahdollisuuksiin on laskenut vuoden 2021

Tulevaisuusbarometrin tuloksista, jolloin kysyttiin suomalaisten vaikutusmahdollisuuksista suhteessa ekologiseen jälleenrakennukseen.

RKP:n (45 %) ja vihreiden (39 %) kannattajat kokevat voivansa vaikuttaa luonnon kantokyvyn murenemistä kuvaavaan kehityskulkuun enemmän kuin ne vastaajat, jotka kannattavat muita poliittisia puolueita. Vähäisimmiksi vaikutusmahdollisuudet kokevat perussuomalaisten kannattajat (80 % kokee, ettei voi vaikuttaa kuin vähän tai ei lainkaan). Taloudelliselta tilanteeltaan ne, jotka joutuvat tinkimään lähes kaikesta, kokivat muita toimeentuloryhmiä useammin, etteivät voi lainkaan vaikuttaa kehityskulkuun (23 % vastaajista). Taloudellisesti hyvin toimeentulevat kokivat muita useammin voivansa vaikuttaa kehityskulkuun. Kiinnostavaa on myös, että miehistä lähes viidennes (18 %) kokee, ettei voi lainkaan vaikuttaa luonnon kantokyvyn murenemiseen, naisista vain seitsemän prosenttia.

Kuva 7. Kuinka paljon kokee voivansa itse vaikuttaa kehityskuluihin

Vähäisimmiksi vaikutusmahdollisuudet koetaan talouden perustan rakoilemista kuvaavaan kehityskulkuun. Alle viidennes (16 %) arvioi voivansa itse vaikuttaa kehityskulkuun erittäin tai melko paljon ja kolme neljästä (75 %) arvioi omat vaikutusmahdollisuudet vähäisiksi tai olemattomiksi. Nuoret ovat omien vaikutusmahdollisuuksiensa suhteen optimistisimpia ja kolmannes kokee voivansa vaikuttaa erittäin tai melko paljon kehityskulkuun. Puoluekannatuksen mukaan tarkasteltuna parhaiksi omat vaikutusmahdollisuutensa arvioivat Liike Nytin kannattajat (32 % erittäin tai melko paljon vaikutusmahdollisuuksia).

Omat vaikutusmahdollisuudet hyvinvoinnin haasteiden kasvua kuvaavaan kehityskulkuun koetaan niin ikään varsin vähäisiksi (74 % vastaajista kokee, että vaikutusmahdollisuudet ovat vähäiset tai olemattomat). Ikäryhmistä nuoret kokevat voivansa vaikuttaa kehityskulkuun muita enemmän (34 % erittäin tai melko paljon). Mitä vanhempi vastaajaryhmä, sitä vähäisemmäksi vaikutusmahdollisuudet koetaan.

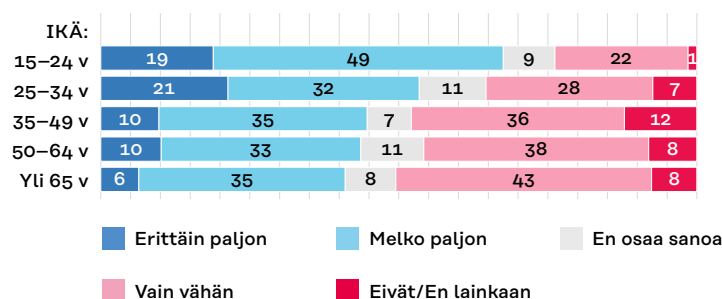
Vaikutusmahdollisuudet koetaan vähäisiksi myös suhteessa kehityskulkuihin ”demokratian kamppailu kovenee” ja ”kilpailu digivallasta kiihtyy”. Myös näihin kehityskulkuihin liittyen nuoret kokevat vaikutusmahdollisuutensa muita ikäryhmiä

suuremmiksi. Vihreiden kannattajat arvioivat vaikutusmahdollisuutensa muiden puolueiden kannattajia paremmiksi suhteessa demokratian kamppailuun ja Liike Nytin kannattajat arvioivat vaikutusmahdollisuutensa muita positiivisemmin suhteessa kilpailuun digivallasta.

Nuoret elävät jo megatrendien maailmassa ja näkevät vaikutusmahdollisuuksia

Nuoret (15–24-vuotiaat) erottuvat omalla ryhmänään tulevaisuuden kehityskulkuja tarkasteltaessa. Nuoret kokevat kehityskulujen vaikuttavan omaan elämäänsä muita ikäryhmiä enemmän. Voisikin sanoa, että nuoret elävät muita enemmän kehityskulujen kuvaamien megatrendien maailmassa. Erot suhteessa muihin ikäryhmiin ovat merkittäviä kaikkien kehityskulujen kohdalla, mutta merkittävimmiksi ne nousevat kehityskuluissa, jotka kuvaavat luonnon kantokyvyn murenemista (kuva 8), hyvinvoinnin haasteiden kasvua ja kiihtyvää kilpailua digivallasta. Kokemus kehityskulujen vaikutuksesta omaan elämään vähenee iän myötä, ja vähiten niiden kokevat vaikuttavan omaan elämäänsä yli 65-vuotiaat vastaajat.

Kuva 8. Kuinka paljon luonnon kantokykyä kuvaava kehityskulku vaikuttaa omaan elämään?

Nuoret kokevat muita ikäryhmiä useammin, että tulevaisuuden kehityskulkuihin voi vaikuttaa. Osittain kyse voi olla siitä, että nuoret tiedostavat kohtaavansa muutokset ja niihin liittyvät haasteet joka tapauksessa ja kokevat, että asioihin on pakko vaikuttaa jo nyt. Vaikuttaminen ja toiminta voivat myös auttaa esimerkiksi ympäristöahdistukseen, jota monet nuoret kokevat (Piispa, Ojajärvi ja Kiilakoski 2020). Merkittävin ero muihin ryhmiin ilmenee suhteessa talouden perustan rakoilemista kuvaavaan kehityskulkuun. Myös hyvinvointiin liittyvän kehityskulun kohdalla nuoret kokevat vaikutusmahdollisuutensa selvästi vanhempia ikäryhmiä suuremmiksi. Kaikkein suurimmiksi vaikutusmahdollisuutensa nuoret – kuten muutkin ryhmät – kokevat suhteessa luonnon kantokyvyn murenemista kuvaavaan kehi-

tyskulkuun. Verrattuna vuoden 2021 Tulevaisuusbarometriin nuorten kokemukset omista vaikutusmahdollisuuksistaan suhteessa kehityskulkuihin ovat kuitenkin vähentyneet kautta linjan. Vaikutusmahdollisuuksien koettiin vähentyneen erityisesti ympäristöön ja teknologiaan liittyvien kehityskulkujen kohdalla.

Erot muihin ikäryhmiin eivät ole niin suuria, kun kysytään, miten hyvin kehityskulku vastaa omaa näkemystä. Nuorista yli puolet kokee kehityskulkujen vastaavan omaa näkemystään. Erityisen hyvin nuorten näkemyksiä vastaavat megatrendit ”hyvinvoinnin haasteet kasvavat” (68 % kokee kehityskulun vastaavan omaa näkemystä erittäin tai melko paljon) ja ”luonnon kantokyky murenee” (64 %).

Tiesitkö?

Sitran Megatrendit 2023 -selvitys julkaistiin tammikuussa 2023. Selvityksen lisäksi julkaistiin erilaisia materiaaleja megatrendien hyödyntämiseen. Esimerkiksi megatrendikorttien, lyhyen videon tai työpohjien avulla kuka tahansa voi

ottaa tulevaisuutta haltuun ja lisätä ymmärrystään yllätysten ajassa. Ja koska tulevaisuustieto on parasta jaettava, megatrendeistä kannattaa jutella isommalla porukalla. Tammikuussa eri puolille Suomea kokoontui 1400 kisakatsomoa tulevaisuuskeskustelun äärelle.

3 Toiveet tulevaisuuden Suomelle

Suomalaisille tulevaisuudessa tärkeää on hyvinvointivaltion säilyttäminen. Tämä yhdistää ihmisiä yli puoluerajojen. Tärkeiksi nousevat myös julkisen talouden tasapaino, lasten ja nuorten hyvinvointi sekä kansallinen turvallisuus. Ympäristöön liittyvät teemat eivät mahdu kärkitoiveiden joukkoon. Nuorille sen sijaan tärkein toive on, että ilmastonmuutosta saadaan hillittyä.

Tulevaisuusbarometrissa selvitettiin tulevaisuuteen suhtautumisen ja vaikuttamisen lisäksi myös tulevaisuuden toiveita. Mitkä ovat suomalaisten mielestä tärkeimpiä yhteiskunnallisia tavoitteita, joiden toivotaan toteutuvan 10 seuraavan vuoden aikana? Entä minkä teemojen vastaajat arvioivat vaikuttavan eniten omaan äänestyspäätökseen tulevissa eduskuntavaaleissa? Lisäksi vastaajilta kysyttiin, keiden ääni ei heidän mielestään tarpeeksi kuulu julkisessa keskustelussa tulevaisuudesta ja kenellä on heidän mielestään kiinnostavaa sanottavaa tulevaisuudesta. Tuloksia tarkasteltaessa kannattaa pohtia, miten viime vuosien myllerrykset ja kärjistynyt geopoliittinen tilanne vaikuttavat vastauksiin. Usein kriiseissä ihmisten tulevaisuushorisontti kaventuu ja pitkän aikavälin ajattelu vaikeutuu. Huomio kiinnittyy ymmärrettävästi nykyhetkestä selviämiseen ja lyhyen aikavälin toimiin. Siksi ei ole suuri yllätys, että suomalaisten äänestyspäätökseen vaikuttavat asiat ovat likipitään samoja kuin kymmenen vuoden päähän ulottuvat tulevaisuuden toiveet.

Hyvinvointivaltion säilyttämiselle vahva kannatus

Tulevaisuusbarometrin vastaajilta kysyttiin, mitä ovat tärkeimmät asiat, joiden he haluaisivat nähdä toteutuvan seuraavien kymmenen vuoden aikana. Vastaajille annettiin vaihtoehtoja (17 kappaletta), joista he saattoivat valita enintään viisi asiaa. Koska vastaajilla oli mahdollisuus valita vain viisi asiaa,

kertovat vastaukset listattujen asioiden tärkeydestä suhteessa toisiinsa. Vaihtoehdot olivat pitkälti samoja kuin vuoden 2021 Tulevaisuusbarometrissa, mutta listalle nostettiin myös kaksi uutta, tässä ajassa voimakkaasti esille nousutta yhteiskunnallista tavoitetta, joille ei löydy vertailudataa aiemmista kyselyistä: lasten ja nuorten hyvinvointi on parantunut ja kansallinen turvallisuus on korkealla tasolla.

Tärkein asia vastaajien mielestä on, että hyvinvointivaltio saadaan Suomessa säilytetyä (45 % vastaajista). Tämä tavoite jaetaan vahvasti eri ikäryhmien keskuudessa – poikkeuksena nuoret, joille tavoite on tärkeydessä jaetulla toisella sijalla yhdessä lasten ja nuorten hyvinvointiin liittyvän kanssa. 15–24-vuotiaista 33 prosenttia pitää hyvinvointivaltion säilyttämistä tärkeänä, kun 50–64-vuotiaista näin vastaa 52 prosenttia. Tavoite yhdistää niin alueellisesti kuin eri puolueiden kannattajia. Yli 40 prosenttia puoleiden kannattajista pitää sitä tärkeänä, lukuun ottamatta RKP:n kannattajia, joista asiaa pitää tärkeänä vain neljännes. Tärkeintä hyvinvointivaltion säilyttäminen on keskustan (57 %) ja SDP:n kannattajille (56 %). Tätä jaettua tavoitetta ja hyvinvointivaltion merkitystä suomalaisia yhdistävänä asiana avataan Kahdeksan kuplan Suomi -teoksessa (Kantola et al. 2022): hyvinvointivaltio on suomalaisille pragmaattinen tapa rakentaa yhteiskuntaa, ei niinkään ideologinen valinta.

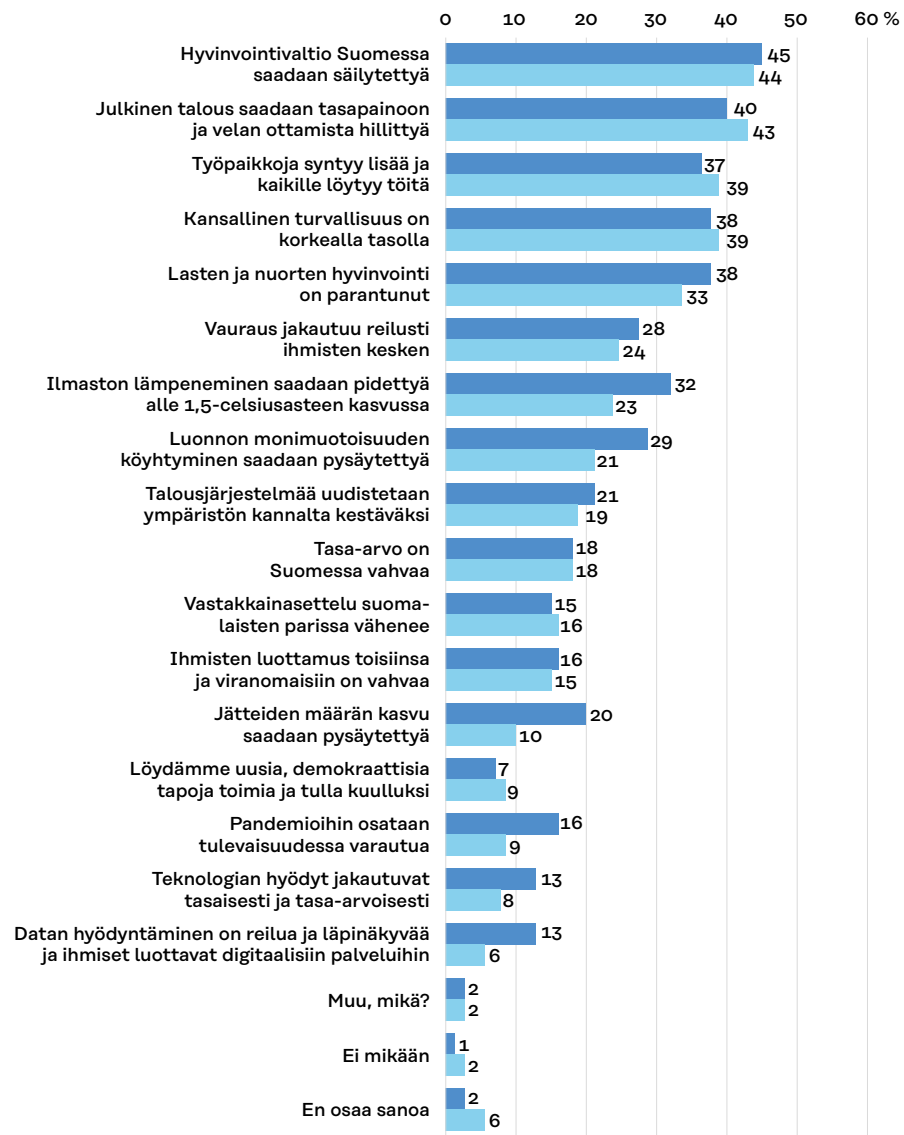
Toiseksi tärkeimmäksi asiaksi kipusi Tulevaisuusbarometrin vastaajien mielestä julkisen talouden tasapainottaminen ja velan ottamisen hillitseminen (40 %). Toive on

noussut tärkeämmäksi verrattuna vuoden 2021 kyselyyn, jolloin sen valitsi reilu kolmannes (33 %) vastaajista. Asiaa tärkeänä pitävät erityisesti iäkkäämmät ihmiset (51 % yli 65-vuotiaista) sekä kokoomuksen (61 %), perussuomalaisten (54 %) ja keskustan (51 %) kannattajat. Harvimmin vaihtoehdon valitsivat vasemmistoliiton kannattajat (10 %).

Tärkeimpien asioiden joukkoon päätyivät lisäksi kaksi kyselyyn tällä kertaa uutena lisättyä asiaa: lasten ja nuorten hyvinvointi

on parantunut ja kansallinen turvallisuus on korkealla tasolla (molemmat 38 %). Näiden vaihtoehtojen osalta vertailevaa dataa aikaisempaan ei ole. Lasten ja nuorten hyvinvointi on tärkeä erityisesti naisille (46 %) ja ikäryhmälle 35–49-vuotiaat, johon voi päätellä kuuluvan paljon lasten ja nuorten vanhempia. Lasten ja nuorten hyvinvointi saa asiana kannatusta kaikkien puolueiden kannattajilta.

Kuva 9. Mikä on suomalaisille tärkeää tulevaisuudessa ja eduskuntavaaleissa äänestettäessä?

● Mitkä seuraavista asioista haluaisit nähdä toteutuvan seuraavien 10 vuoden aikana?

● Mitkä seuraavista asioista ovat tärkeimpiä miettiessäsi ketä äänestät seuraavissa eduskuntavaaleissa?

Kansallista turvallisuutta pitävät tärkeänä erityisesti kokoomuksen (53 %), perussuomalaisien (44 %) ja keskustan (46 %) kannattajat, kun taas vasemmistoliiton (15 %) ja vihreiden (18 %) kannattajat ovat pääosin priorisoineet muita asioita. Kansallinen turvallisuus nousee tärkeäksi teemaksi myös yli 50-vuotiaiden (yli 45 %) sekä akateemisesti koulutettujen (44 %) keskuudessa. Tärkeiden asioiden kärkiviisikkoon mahtuu myös toive työpaikkojen määrän lisääntymisestä (37 %). Sen kannatus on pysynyt pitkälti samana kuin vuoden 2021 kyselyssä.

Merkille pantavaa on, että ilmaston lämpenemiseen ja luonnon monimuotoisuuden liittyvät teemat eivät mahtuneet tällä kertaa tärkeiksi koettujen asioiden kärkiviisikkoon. Vuonna 2021 teemat olivat sijoilla kolme ja neljä, mutta nyt niiden ohitse nousivat julkisen talouden tasapainottaminen ja kaksi uutena lisättyä tavoitetta. Ilmaston lämpenemisen pitäminen alle 1,5 asteessa on nyt vastaajille kuudenneksi tärkein tavoite ja seitsemänneksi tärkein on, että luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen saadaan pysäytettyä. Näitä kahta tavoitetta kaikista tärkeimpinä pitävät vihreiden (ilmastonmuutos 63 %, luonnon monimuotoisuus 59 %) ja vasemmistoliiton kannattajat (ilmastonmuutos 62 %, luonnon monimuotoisuus 47 %).

Kaikkien puolueiden kannattajat näkevät ilmaston lämpenemisen pitämisen alle 1,5 asteessa tärkeämpänä tavoitteena kuin luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämisen. Nämä kaksi ympäristötavoit-

tetta ovat vähiten tärkeitä KD:n (ilmastonmuutos 13 %, luonnon monimuotoisuus 11 %) ja perussuomalaisien kannattajille (ilmastonmuutos 14 %, luonnon monimuotoisuus 16 %). Naisille (ilmastonmuutos 37 %, luonnon monimuotoisuus 33 %) ympäristötavoitteet ovat tärkeämpiä kuin miehille (ilmastonmuutos 28 %, luonnon monimuotoisuus 26 %). Viime vuosien kriisit ovat voineet vähentää suomalaisten huolta ilmastonmuutoksesta suhteessa talouskysymykseen, mikä on näkynyt myös Elinkeinoelämän valtuuskunnan (EVA) vuoden 2023 Arvo- ja asennetutkimuksessa.

Pidemmän aikavälin toiveisiin liittyen barometrissä kysyttiin myös, minkälaisin adjektiivein vastaajat kuvaivat toivottavaa tulevaisuutta Suomelle 10–20 vuoden aikajänteellä. Vastauksissa turvallisuus ja tasa-arvo nousivat tärkeimmiksi arvoiksi ylitse muiden. Nämä teemat nousivat tärkeimmiksi myös vuoden 2021 Tulevaisuusbarometrissa. Siksi kiinnostavaa onkin, ettei tasa-arvon toteutuminen noussut kovin korkealle sijalle tärkeiden asioiden listalla, joiden toivoisi toteutuvan seuraavan 10 vuoden aikana. Muutenkin sellaiset teemat, jotka usein liitetään sosiaaliseen pääomaan ja yhteiskunnalliseen luottamukseen ovat aivan listauksen häntäpäässä. Näitä ovat esimerkiksi löydämme uusia demokraattisia tapoja toimia ja tulla kuulluksi, vastakkainasettelu suomalaisten parissa vähenee ja ihmisten luottamus toisiinsa ja viranomaisiin on vahvaa.

Ympäristöteemat eivät nousseet kärkiviisikkoon ihmisten tulevaisuustoiveissa tai äänestyspäätökseen vaikuttavissa tekijöissä.

Äänestyspäätöksessä painavat hyvinvointivaltio ja julkisen talouden tasapaino

Eduskuntavaaleissa äänestämistä mietittäessä tärkeimmiksi asioiksi nousevat pitkälti samat asiat kuin asioissa, joiden halutaan nähdä toteutuvan seuraavien 10 vuoden aikana. Pidemmän aikavälin toiveiden erottaminen tämän hetken prioriteeteista voikin olla vastaajan kannalta vaikeaa ja siksi saman suuntaiset tulokset kysymyksiin ovat varsin ymmärrettäviä. Lisäksi erilaiset kriisit pandemiasta Venäjän hyökkäyssotaan, vievät helposti huomiota muilta teemoilta (EVA, 2023)

Tärkeimmäksi asiaksi äänestyspäätöstä pohdittaessa nousee se, että hyvinvointivaltio saadaan Suomessa säilytettyä (44 %). Lähes yhtä tärkeäksi nousee julkisen talouden saaminen tasapainon ja velan ottamisen hillitseminen (43 %). Tämä asia näyttäytyy nyt tärkeämpänä kuin kuntavaalien alla vuonna 2021 tehdyssä Tulevaisuusbarometrissa. Jaetulla kolmannella sijalla äänestyspäätökseen vaikuttavissa asioissa ovat kansallinen turvallisuus ja työpaikkojen syntyminen, kun taas lasten ja nuorten hyvinvointi jää viidenneksi. Vähiten äänestyspäätökseen vaikuttavat datan hyödyntämisen reiluuteen, teknologian hyötyjen tasaiseen jakautumiseen, pandemioihin varautumiseen ja demokratian kehittämiseen liittyvät asiat.

Tulevaisuusbarometrin tulosta voi pitää ristiriitaisuudessaan mielenkiintoisena. Hyvinvointivaltion säilyttäminen on tärkeää,

mutta samaan aikaan yhtä moni haluaa tasapainottaa julkista taloutta ja vähentää velkaa, joka kuitenkin usein tarkoittaa valtion kulujen karsimista hyvinvointivaltion palveluista. Helsingin Sanomien mielipidemittauksen (2022) mukaan kolme neljästä suomalaisesta uskoo, ettei nykyisenkaltaiseen hyvinvointivaltioon ole enää tulevaisuudessa varaa, vaan palveluita ja etuuksia joudutaan karsimaan. Samalla suuri enemmistö kertoi pitävänsä tällaista kehitystä epätoivottavana.

Kiinnostavaa Tulevaisuusbarometrin vastauksissa on myös se, että ympäristöteemoja (kuten ilmastonmuutoksen hillitsemistä sekä luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen ja jätteiden määrän kasvun pysäyttämistä) pidetään eduskuntavaaleissa vähemmän tärkeinä kuin pidemmän aikavälin toiveissa. Ympäristöteemat korostuvat äänestyspäätöksen kriteerinä useammin akateemisesti koulutettujen, vihreiden ja vasemmistoliiton kannattajien ja jossain määrin myös naisten ja nuorten vastauksissa. Miesten ja koulutustasoltaan peruskoulun suorittaneiden vastauksissa nämä teemat saavat keskimääräistä vähemmän kannatusta. Talouden tasapainottamiseen ja työpaikkojen syntymiseen liittyvät tavoitteet vaikuttavat eniten kokoomuksen, perussuomalaisen ja keskustan kannattajien sekä iäkkäämpien vastaajien äänestyspäätökseen. Voidaankin sanoa, että eduskuntavaalien äänestyspäätöksen valinnassa tärkeinä pidetyt asiat riippuvat vastaajan sukupuolesta, iästä ja koulutuksesta, ja monen asian kohdalla varsin voimakkaasti vastaajan puoluekannasta.

Kuva 10. Suomen toivottavaa tulevaisuutta kuvaavat adjektiivit painotettuna vastausmäärän mukaan

Nuoret arvostavat ilmasto- ja hyvinvointiteemoja

Nuorten (15–24-vuotiaat) tulevaisuustoi-veissa tärkeimmäksi nousee ilmaston lämpe-nemisen pitäminen alle 1,5 asteen kasvussa (37 % vastauksista). Kun katsotaan kaikkia ikäryhmiä, asia on vasta kuudentena listalla. Nuorten vastauksissa tärkeimpien asioiden listalle nousevat myös hyvinvointiin liittyvät tavoitteet. Kolmannes nuorista toivoo, että lasten ja nuorten hyvinvointi olisi 10 vuoden kuluttua parantunut ja että hyvinvointivaltio Suomessa saataisiin säilytettyä. Lähes yhtä monet toivovat, että työpaikkoja syntyy lisää ja että kaikille riittää töitä. Se, että tasa-arvo on Suomessa vahvaa pääsee myös nuorten tärkeimmän viiden asian listalle. Julkisen talouden tasapaino ja velan ottamisen hillitsemisen, joka kaikkien vastaajien vastauksissa nousee toiseksi tärkeimmäksi tavoit-teeksi, on nuorten listalla vasta kuudentena. Verrattuna vuoden 2021 Tulevaisuusbaromet-riin tavoitteen tärkeys on kuitenkin noussut merkittävästi nuorten prioriteettilistalla (20 prosentista 30 prosenttiin). Talouden uudista-minen ympäristön kannalta kestäväksi saa myös nyt enemmän kannatusta kuin vuonna 2021 (nousu 17 prosentista 25 prosenttiin). Nuoret pitävät vähiten tärkeinä demokratian kehittämiseen (6 %) ja luottamuksen vahvis-tamiseen (9 %) liittyviä tavoitteita.

Eduskuntavaaleissa kaikki nuoret eivät vielä pääse vaikuttamaan, mutta äänestys-

päätökseen vaikuttaisivat nuorilla voimak-kaimmin ilmastokysymykset (35 %) sekä lasten ja nuorten hyvinvointi (35 %). Nuor-ten äänestysaktiivisuus on nousussa, ja se on positiivinen suunta myös nuorten äänen kuulumisen näkökulmasta. Vuoden 2019 eduskuntavaaleissa alle 25-vuotiaista äänesti 55 prosenttia, joka oli yli 8 prosenttiyksikköä enemmän kuin edellisissä vaaleissa vuonna 2015. Nuorten äänestysprosentti on silti merkittävästi jäljessä koko väestön äänestys-prosentista. Tärkeää on myös muistaa, että äänestäminen on vain yksi yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanava, ja monille nuorille muut vaikuttamisen keinot voivat tuntua luontevammilta.

Lapset, nuoret ja kansalaiset mukaan keskusteluun tulevaisuudesta

Tulevaisuuden suuntaan vaikuttaa se, kuka käyttää ja kenelle annetaan tulevaisuusvaltaa. Toisin sanoen, kenen näkemyksille tulevai-suudesta annetaan painoarvoa, kenen ääni kuuluu yhteiskunnallisessa keskustelussa ja kuka pääsee määrittelemään suuntaa tulevai-suudelle ja visioimaan tulevaisuutta. Tulevai-suusbarometrissa selvitettiin suomalaisten näkemyksiä siitä, kenellä on heidän mieles-tään kiinnostavaa sanottavaa tulevaisuudesta ja kenen ääni ei riittävästi kuulu tulevaisuu-desta käytävässä keskustelussa.

Kuva 11. Kenen ääni ei kuulu riittävästi keskustelussa tulevaisuudesta?

Eniten kiinnostavaa sanottavaa tulevaisuudesta on vastaajien mukaan tutkijoilla ja asiantuntijoilla (36 % vastauksista). Tutkijat ja asiantuntijat nousivat kärkeen myös vuonna 2019, jolloin asiaa selvitettiin edellisen kerran. Tiedebarometrin mukaan suomalaisilla onkin vahva luottamus tieteseen ja tutkimukseen, ja suurin osa suomalaisista myös uskoo tieteen muuttavan ihmisten arkielämää paremmaksi tulevaisuudessa.

Kiinnostavaa sanottavaa tulevaisuudesta on vastaajien mielestä jossain määrin myös puolueilla ja poliitikoilla (7 %), presidentillä (5 %) sekä tavallisilla kansalaisilla (5 %). Huomionarvioista on, että yli 60 % kyselyyn vastanneista ei ole osannut vastata kysymykseen.

Kysyttäessä, kenen ääni ei riittävästi kuulu keskustelussa tulevaisuudesta, eniten vastauksia keräsivät kansalaiset / jokainen (25 %) sekä lapset ja nuoret (20 %). Lasten ja nuorten äänen puuttuminen korostui myös

nuorten (15–24-vuotiaiden) vastauksissa. Heidstä neljäsnes kokee, ettei lasten ja nuorten ääni kuulu keskustelussa riittävästi. Lasten ja nuorten äänen kuulumisessa ei ole välttämättä kyse vain kuulemisen määrästä, vaan myös siitä, kokevatko lapset ja nuoret, että heidät otetaan riittävän vakavasti. Lapsiasiainvaltuutetun tutkimuksen (2022) mukaan lapset ja nuoret toivoivat aikuisilta enemmän kunnioitusta heidän näkemyksiään kohtaan ja että heidän huolensa ilmastonmuutoksesta otetaan tosissaan.

Myöskään tutkijoiden ja asiantuntijoiden ääni ei monen (15 %) mielestä kuulu riittävästi keskustelussa tulevaisuudesta, vaikka juuri heillä koettiin olevan kiinnostavaa sanottavaa. Muita tulevaisuuskeskustelussa sivuun jääviä ryhmiä ovat vastaajien mukaan pienituloiset (12 %), ikäihmiset (9 %) ja vähemmistöt (8 %). Kannattaa kuitenkin huomioda, että lähes puolet vastaajista ei ole osannut vastata tähänkään kysymykseen.

Tiesitkö?

Ennakointitapahtuma Finnsight-issa kerättiin marraskuussa 2022 yhteiskunnallisesta keskustelusta puuttuvia tulevaisuusnäkemyksiä. Sadat ihmiset (lähinnä tulevaisuudesta kiinnostuneet asiantuntijat) työöstivät näkemyksiä vuodesta 2050 omissa Finnsight-studioissaan eri puolilla Suomea. Tämän jälkeen

tulevaisuusnäkemyksistä äänestettiin tärkeimmät parivertailumenetelmällä. Tärkeimmiksi teemoiksi nousivat ekologiseen kestävyteen liittyvät näkemykset, kuten kiertoalouteen siirtyminen ja resurssien kestävä ja vastuullinen käyttö. Myös yhteisöllisyys, osallisuus ja hyvinvointi nousivat vahvasti esille eniten ääniä saaneissa näkemyksissä.

Lopuksi

Yllätysten ja kriisien ajassa suomalaisten vahva usko tulevaisuuteen ja tulevaisuuteen vaikuttamiseen tuo toivoa. Vaikka tulevaisuutta innolla odottavien määrä on vähentynyt hieman, suomalaiset suhtautuvat silti myönteisesti tulevaisuuteen. Suurimmalla osalla on kaksijakoinen suhde tulevaisuuteen – välillä sitä odottaa innolla ja välillä se pelottaa. Monet odottavat tulevaisuutta innolla ja näkevät siellä mahdollisuuksia. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on vaikuttanut voimakkaasti suomalaisten näkemyksiin tulevaisuudesta. Isossa kuvassa näyttää kuitenkin siltä, että suomalaisten usko tulevaisuuteen on pysynyt vakaana, vaikka ympärillä kuohuu.

Kun Tulevaisuusbarometrin tuloksissa sukeltaa syvemmälle huomaa, että eri ryhmien vastauksissa on eroja. Erityisesti näkemys Suomen tulevaisuudesta sekä kokemukset tulevaisuuden kehityskuluista (luonnon kantokyvyn mureneminen, demokratian kamppailun koveneminen, hyvinvoinnin haasteiden kasvaminen, kilpailun kiristymisen digivallasta ja talouden perustan rakoileminen) vaihtelevat suuresti iän, koulutustaustan, sukupuolen ja poliittisen suuntautumisen mukaan.

Nuoret (15–24-vuotiaat) erottuvat kautta linjan omana ryhmänään. Nuoret ovat muita kiinnostuneempia ja innostuneempia tulevaisuudesta ja kokevat myös muita useammin, että tulevaisuuteen voi vaikuttaa. Nuoret myös näkevät Suomen tulevaisuuden muita ikäryhmiä valoisampana. Verrattuna muihin ikäryhmiin nuoret kokevat tulevaisuuden kehityskulkujen, eli megatrendien, vaikuttavan elämäänsä voimakkaammin. He myös kokevat muita useammin, että kehityskuluihin voi vaikuttaa.

Nuorille tulevaisuus on paikka, jossa vietetään suurin osa elämästä ja siksi on tärkeää, että nuorten näkemykset tulevaisuudesta pääsevät esille myös yhteiskunnallisessa keskustelussa. Nuorten ja muiden aliedustet-

tujen ryhmien osallisuuden vahvistaminen on tapa laajentaa tulevaisuusvaltaa yhteiskunnassa. Nuorisojärjestöjen kattojärjestö Allianssi onkin ehdottanut pysyvien rakenteiden luomista nuorten näkemysten huomioimiseksi päätöksenteossa. Myös tuoreessa valtioneuvoston tulevaisuusselonteossa pohditaan keinoja, joilla voidaan varmistaa tulevien sukupolvien oikeuksien toteutumisen päätöksenteossa.

Tulevaisuusbarometrin tulokset nostavat esiin merkittäviäkin eroja suomalaisten suhtautumisessa ja näkemyksissä tulevaisuudesta. Miehet ja naiset ajattelevat monista kysymyksistä eri tavoin, samoin eri poliittisten puolueiden kannattajat. Ihmiset, jotka eivät äänestäisi, erottuvat niin ikään omana ryhmänään. Myös taloudellisella asemalla on vaikutusta osassa kysymyksistä. Havainnot herättävät kysymään, missä määrin jaamme yhteisen tilannekuvan siitä, millaisessa maailmassa elämme ja millaisia muutoksia ympärillämme tapahtuu. Pistämmekö paukut menneisyydestä kiinni pitämiseen vai olemeko valmiita uudistumaan? Jos päädyimme elämään kovin eriytyneissä todellisuuksissa, voi päätöksenteko sekä reilun ja kestäväen tulevaisuuden rakentaminen vaikeutua.

Kestäväen tulevaisuuden näkökulmasta on huolestuttavaa, että ilmastonmuutoksen pysäyttäminen alle 1,5 asteeseen ja luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen eivät mahdu tulevaisuudentoiveissa kärkiviisikkoon. Toisaalta suomalaiset kokevat, että juuri luonnon kantokyvyn murenemiseen voi tulevaisuuden kehityskuluista vaikuttaa eniten. Ekologiseen kestävyyskriisiin vastaminen asettaakin reunaehdot yhteiskunnan toiminnalle tulevina vuosina ja vuosikymmeninä. Megatrendien kuvaamat haasteet kietoutuvat yhteen eikä yhtä voi ratkaista ilman toista. Näin ollen myös hyvinvointivaltion säilyttäminen vaatii rivakkaa tarttumista ilmasto- ja luontotoimiin.

Syitä sille, miksi ympäristökysymykset jäävät ihmisten mielissä muiden teemojen jalkoihin on varmasti monia. Kun elämään ilmaantuu uusia kriisejä, kesto-uholienaiheet väistyvät helposti niiden tieltä ja toimeentuloon, turvallisuuteen ja talouteen liittyvät asiat korostuvat. Prioriteettimuutos voi kertoa myös kestävyysmuutokseen liittyvästä hankaluusharhasta. Kestävyyspaneelin käyttämä käsite tarkoittaa käsitystä tarvittavasta muutoksesta hankalampana, kuin mitä se todellisuudessa on. Se viittaa myös käsitykseen muutoksesta luopumisena, vaikka kyseessä olisi ihmisen ja muun luonnon hyvinvoinnin kannalta kestävämmän tulevaisuuden rakentaminen. On hyvä muistaa, että tulevaisuuteen vaikuttavia päätöksiä tehdään myös kriisin keskellä. Ja vaikka isoihin kehityskulkuihin vaikuttaminen saattaa tuntua kaukaiselta, niihin voi ja täytyy vaikuttaa. Tulevaisuutta ei voi laittaa

tauolle, eikä ekologinen kestävyyskriisi odota, että muut asiat ratkaistaan ensin.

Tulevaisuuden rakentamisen näkökulmasta on hienoa, että on myös asioita, joista ollaan pitkälti samaa mieltä. Hyvinvointivaltion säilyttäminen on yhteinen tavoite, joka yhdistää ihmisiä yli puoluekannatusrajojen. Lasten ja nuorten hyvinvoinnista halutaan pitää huolta, samoin kansallisesta turvallisuudesta. Myös usko tulevaisuuteen yhdistää suomalaisia ja se on voimavara, josta on tärkeä pitää kiinni. Tulevaisuus rakennetaan yhdessä ja siksi yhteiselle, moniääniselle tulevaisuuskeskustelulle on tilausta. Miten yhteensovittamme kansalaisten toiveet tulevaisuuden yhteiskunnasta siten, että rakennamme samalla yhdessä reilua, kestäväää ja innostavaa tulevaisuutta myös seuraaville sukupolville?

Lähteet

Dufva, Mikko ja Rekola, Sanna 2023. Megatrendit 2023. Ymmärrystä yllätysten aikaan. Sitran selvityksiä 224.

Dufva, Mikko, Rowley, Christopher ja Vataja, Katri 2021. Tulevaisuusbarometri 2021. Sitran selvityksiä 184.

Dufva, Mikko, Laine, Paula, Lähdemäki-Pekkinen, Jenna, Parkkonen, Pinja ja Vataja Katri 2019. Tulevaisuusbarometri 2019. Millaisena suomalaiset näkevät tulevaisuuden? Sitran selvityksiä 147.

E2 tutkimus 202. Miten meillä menee? Katsaus suomalaisten mielenmaisemaan.

EVA 2023. Tee se itse -ilmastopolitiikkaa. Energiakriisi vauhdittaa ihmisten ilmastotoimia, vaikka huoli ilmastosta hiipuu.

EVA 2021. Syntyvyys syvyyksissä. Pessimismi varjostaa synnytyksikäisten näkymää.

EVA 2022. Joka kodin turva. Suomalaiset liittyvät Natoon yhtenäisinä.

Helsingin Sanomat 2022. Mitä suomalaiset ajattelevat hyvinvointivaltion tulevaisuudesta? Helsingin Sanomat 29.12.2022, päivitetty 30.12.2022. Vierailtu 20.1.2023.

Jämsén, Perttu, Kaartinen, Jaakko, Westinen, Jussi ja Turja, Tuomo 2022. Demokraattiset osallistumismahdollisuudet Suomessa. Sitran selvityksiä 220.

KAKS, Kunnallisanalan kehittämissäätiön kyselytutkimus 2023. Tutkimusosio. Suomalaiset: maailman ongelmat syvenemässä – kyberhyökkäykset ja pakolaiskriisit kärjessä.

Kantola, Anu ja työryhmä 2022. Kahdeksan kuplan Suomi. Gaudeamus.

Kestävyyspaneeeli 2022. Myönteinen tulevaisuus Suomelle.

Kiilakoski, Tomi (toim.) 2021. Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Krznaric Roman 2020. The Good Ancestor – A Radical Prescription for Long-Term Thinking.

Laita, Samuli 2022. Sitra ehdottaa Suomelle: neljä vastuullista valintaa ja hallitusohjelmalle strateginen malli. Vierailtu 8.2.2023.

Lapsiasiavaltuutettu 2022. Lapsibarometri 2022: "Jos joku on mun lähellä, silloin mä en pelkää" - lasten näkemyksiä turvallisuudesta. Lapsiasiavaltuutetun toimiston julkaisuja 2022:9.

Maanpuolustustiedotuksen suunnittelukunta 2022. Suomalaisten mielipiteitä ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, maanpuolustuksesta ja turvallisuudesta.

Miller, Riel (toim.) 2018. Transforming the Future: Anticipation in the 21st Century. Routledge.

Miltton 2023. Suomalaisten asenteet ja huolet -barometri. 2023. Häviääkö ilmastokriisi inflaatiolle? Miltton tutki, mikä kansalaisia huolettaa vaalien alla.

OECD 2021. Drivers of Trust in Public Institutions in Finland.

Piispa, Mikko, Ojajärvi, Anni ja Kiilakoski, Tomi 2020. Tulevaisuususkko hukassa? Nuoret ilmastoaktivistit ja keskustelu tulevaisuudesta. Sitra muistio 17.11.2020.

Pouru, Laura ja Wilenius, Markku 2018. Tulevaisuuslukutaito navigaatiivälineenä kuudennessa aallossa: kuinka integroida tulevaisuus lukio-opetukseen? Futura 3/2018.

Saari, Arttu: "Vastakkainasettelun aika – Poliittinen polarisaatio ja Suomi". Esitys kirjasta Sitrassa 19.1.2023.

Suomen nuorisoalan kattojärjestö Allianssi. Ilman nuoria meillä ei ole mitään. Vierailtu 2.2.2023.

Suomen Unicef 2021. Yhteenveto – Hyvän elämän ja arjen ainekset. Suomen Unicefin kysely 13 – 18 -vuotiaille nuorille.

Tieteen tiedotus ry 2022. Tiedebarometri 2022.

Valtioneuvosto 2023. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon 1. ja 2. osa: Näkymiä seuraavien sukupolvien Suomeen. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:1.

Yle 2022. Suomalaisten pelot ja haaveet 2022.

Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus SYKE 2022. Luontosuhdebarometri 2022.

Kirjoittajista

Jenna Lähdemäki-Pekkinen on Sitran tulevaisuusasiantuntija, joka on ollut luomassa uusia konsepteja, koulutusohjelmia ja ajattelua ennakkoinnin ja tulevaisuusajattelun laajempaan hyödyntämiseen. Jennaa kiinnostaa erityisesti ekologinen jälleenrakennus, osallistava demokratia ja yritysvastuun laajentuminen.

Sanna Rekola on Sitran tulevaisuusasiantuntija, joka on kiinnostunut yhteiskunnallisista muutoksista ja niiden vauhdittamisesta. Häntä kiehtovat tulevaisuuden kehityskulkuihin liittyvät arvot, ihanteet ja ajattelumallit sekä niihin liittyvät jännitteet. Työssään Sanna haluaa vahvistaa tulevaisuusajattelua ja innostaa ihmiset ja yhteisöt käyttämään tulevaisuusvaltaa.

Rose Thompson Coon on vaikuttavuuden arvioinnin johtava asiantuntija. Hänen työhönsä kuuluu kehittää toimintamalleja ja käytäntöjä, joilla Sitran yhteiskunnallista vaikuttavuutta voidaan johtaa, mitata ja arvioida.

Liite 1: Näin selvitys tehtiin

Sitran tavoitteena on kehittää suomalaista tulevaisuusajattelua ja -kyvykkyyttä sekä kytkeä tulevaisuuspohdintoja tämän päivän tekoihin. Tulevaisuusbarometri-kyselyt ovat yhdessä Sitran megatrendityön kanssa keskeinen osa tätä työtä.

Selvityksen luotettavuudesta

Tulevaisuusbarometri 2023 on selvitys, joka perustuu Kantar TNS Oy:n marras-kuussa 2022 keräämään kyselyaineistoon. Tämän kyselyaineiston lisäksi Sitran asiantuntijoiden tuottamassa analyysissä tuloksia on peilattu muihin ajankohtaisiin tutkimuksiin. Tulevaisuusbarometri toteutettiin nyt kolmannen kerran. Kyselyyn vastasi 2150 (otoskoko) 15–84-vuotiasta mannersuomalaista, ja vastaukset on painotettu vastaamaan väestöä tässä ikäryhmässä.

Tutkimus toteutettiin internetkyselyinä Kantar TNS:n internetpaneelissa. Kantarin internetpaneelissa on laaja 50 000 jäsenen vastaajakanta, joka on valittu kuntakohtaisena satunnaisotantana edustamaan suomalaisia. Lisätietoja paneelista löytyy täältä: [Kantar - Home \(gallupforum.fi\)](https://www.kantar-home.fi)

Tulevaisuusbarometrin tulosten luottamusväli on kokonaistuloksen osalta +- 2,1 %-yksikköä (50 % tulostasolla) ja luottamustaso 95 %. Tämä tarkoittaa sitä, että otoksen avulla saadut tulokset voidaan suhteellisen hyvällä varmuudella yleistää koko perusjoukkoa (mannersuomalaisia) koskeviksi tuloksiksi. Kantarin tuottama luottamusvälitaulukko löytyy Tulevaisuusbarometri 2023 -kyselyn taustamateriaaleista.

Tulosten vertailtavuudesta

Kyselytutkimuksen toteutuksessa keskeistä oli aikaisempien kyselyiden rakenteiden säilyttäminen sekä runkokysymysten (yleinen suhtautuminen tulevaisuuteen) pitäminen samoina. Näin vastausten ja tulosten vertailtavuus oli mahdollista edellisten, vuosien 2019 ja 2021 kyselyiden kanssa.

Tulevaisuuden kehityskulkuihin suhtautumiseen liittyvissä kysymyksenasetteluissa olemme käyttäneet vuoden 2023 päivitettyä megatrendiselvitystä, joten sanoitukset eivät ole kaikilta osin yhdenmukaisia aikaisempien Tulevaisuusbarometriiden kanssa ja vertailu on suuntaa antavaa.

Tulevaisuus käsitteestä

Kyselyssä kysytään näkemyksiä Suomen tulevaisuudesta. Yleistä tulevaisuusnäkemystä käsittelevissä kysymyksissä vastaaja on saattanut ajatella myös omaa tulevaisuuttaan. Tulevaisuus voidaan ymmärtää monella tavalla: onko kyseessä ensi viikko, seuraava vuosikymmen vai seuraava vuosisata? Tämän selkeyttämiseksi Tulevaisuusbarometreissä vastaajia on pyydetty pohtimaan tulevaisuutta 10–20 vuoden aikajänteellä.

Tulosten analyysissä kiinnitimme huomiota siihen, että viimeaikaiset kriisit ovat mahdollisesti tuoneet tulevaisuusajatteluun lyhyemmän aikajänteen – ajatukset ovat enemmän kiinni nykyhetkessä kuin pitkällä tulevaisuudessa.

AI minäkö? En minä
tätä selvitystä tehnyt.

Liite 2

Kyselylomake

Tulevaisuusbarometrilla tutkitaan kansalaisten tietoisuutta ja suhtautumista tulevaisuuteen ja tulevaisuuden erilaisiin kehityssuuntiin sekä niihin vaikuttamiseen. Kyselyssä tulevaisuudella tarkoitetaan noin 10–20 vuoden aikajänteellä tapahtuvia asioita.

Kuinka samaa tai eri mieltä olet seuraavasta väittämästä?

- Tulevaisuus kiinnostaa minua
- Meidän on mahdollista vaikuttaa siihen, millaiseksi tulevaisuus muodostuu
- Voin itse vaikuttaa siihen, millaiseksi oma tulevaisuuteni muodostuu
- Tiedän, millä keinoilla voin vaikuttaa tulevaisuuteen

[Asteikko: Täysin samaa mieltä – Jokseenkin samaa mieltä – En samaa enkä eri mieltä – Jokseenkin eri mieltä – Täysin eri mieltä – En osaa sanoa]

Millaisena näet tulevaisuuden? Valitse parhaiten omaa näkemystäsi kuvaava vaihtoehto.

- Pelottaa, näen siellä paljon uhkakuvia
- Odotan innolla, näen siellä paljon mahdollisuuksia
- Välillä pelottaa, välillä odotan innolla
- Ei kiinnosta, elän tätä päivää

Jatkokysymykset vastauksen perusteella:

- Mikä tulevaisuudessa pelottaa tai huolettaa?
- Millaisia mahdollisuuksia näet tulevaisuudessa?

Millaisena näet Suomen tulevaisuuden? Verrattuna nykyhetkeen, onko tulevaisuus mielestäsi

- Paljon parempi
- Parempi
- Ei parempi eikä huonompi
- Huonompi
- Paljon huonompi

Kuinka paljon Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on vaikuttanut näkemykseesi tulevaisuudesta?

- Erittäin paljon
- Paljon
- Jonkin verran
- Vain vähän
- Ei lainkaan
- En osaa sanoa

Seuraavaksi kysymme laajoista tulevaisuuteen vaikuttavista kehityskuluista.

Luonnon kantokyky murenee

Ekologinen kestävyyskriisi eli ilmaston kuumeneminen, luontokato, resurssien ylikulutus sekä ympäristön saastuminen horjuttavat merkittävästi yhteiskuntaamme. Meillä on kasvava kiire ekologiselle jälleenrakennukselle, eli siirtymälle luonnon tilaa ja ihmisten hyvinvointia parantavaan yhteiskuntaan.

Kuinka paljon edellä mainitut kehityskulut vaikuttavat sinun elämääsi?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – Eivät lainkaan – En osaa sanoa]

Kuinka paljon voit mielestäsi itse vaikuttaa edellä mainittuihin kehityskuluihin?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – En lainkaan – En osaa sanoa]

Kuinka hyvin edellä mainitut kehityskulut vastaavat omaa näkemystäsi kehityksestä?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – En lainkaan – En osaa sanoa]

Jatkokysymys vastauksen perusteella:

Miksi kehityskulku ei vastaa omaa näkemystä?

Hyvinvoinnin haasteet kasvavat

Monet muutokset suomalaisessa yhteiskunnassa ja maailmalla haastavat ihmisen hyvinvointia. Väestö ikääntyy, monimuotoistuu ja keskittyy kasvukeskuksiin. Työelämän muutokset, ympäristönkriisi, pandemia ja yleinen tulevaisuutta koskeva epävarmuus lisäävät ahdistusta ja mielenterveysongelmia.

Kuinka paljon edellä mainitut kehityskulut vaikuttavat sinun elämääsi?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – Eivät lainkaan – En osaa sanoa]

Kuinka paljon voit mielestäsi itse vaikuttaa edellä mainittuihin kehityskuluihin?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – En lainkaan – En osaa sanoa]

Kuinka hyvin edellä mainitut kehityskulut vastaavat omaa näkemystäsi kehityksestä?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – En lainkaan – En osaa sanoa]

Jatkokysymys vastauksen perusteella:

Miksi kehityskulku ei vastaa omaa näkemystä?

Demokratian kamppailu kovenee

Yhteiskuntajärjestelmät ovat koetuksella kriisien kasautuessa. Demokratioita haastetaan niin yhteiskunnan sisältä kuin ulkoapäin – myös Suomessa. Keskustelun kärjistyminen, hämmennyksen lietsominen ja geopolitiittinen valtataistelu luovat tarpeen uudistaa päätöksentekoa ja vahvistaa demokratiaa, osallisuutta ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia.

Kuinka paljon edellä mainitut kehityskulut vaikuttavat sinun elämääsi?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – Eivät lainkaan – En osaa sanoa]

Kuinka paljon voit mielestäsi itse vaikuttaa edellä mainittuihin kehityskuluihin?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – En lainkaan – En osaa sanoa]

Kuinka hyvin edellä mainitut kehityskulut vastaavat omaa näkemystäsi kehityksestä?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – En lainkaan – En osaa sanoa]

Jatkokysymys vastauksen perusteella:

Miksi kehityskulku ei vastaa omaa näkemystäsi?

Kilpailu digivallasta kiihtyy

Teknologia kehittyy nopeasti ja uutta teknologia otetaan käyttöön uusilla elämän osa-alueilla. Dataa kerätään ja hyödynnetään yhä enemmän ja sen pohjalta tarjotaan uusia räätälöityjä palveluita niin yksilöiden kuin organisaatioiden käyttöön. Samalla kiistellään digitaalisesta vallasta, eli siitä kuka kerää ja hyödyntää dataa, digimaailman pelisäännöistä, teknologian vaatimista resursseista ja yleisemmin teknologian kehityssuunnista.

Kuinka paljon edellä mainitut kehityskulut vaikuttavat sinun elämääsi?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – Eivät lainkaan – En osaa sanoa]

Kuinka paljon voit mielestäsi itse vaikuttaa edellä mainittuihin kehityskuluihin?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – En lainkaan – En osaa sanoa]

Kuinka hyvin edellä mainitut kehityskulut vastaavat omaa näkemystäsi kehityksestä?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – En lainkaan – En osaa sanoa]

Jatkokysymys vastauksen perusteella:

Miksi kehityskulku ei vastaa omaa näkemystäsi?

Talouden perusta rakoilee

Globaali eriarvoisuuden kasvu ja ympäristökriisi luovat tarpeen uudistaa taloutta. Vauraus keskittyy yhä pienemmälle joukolle ihmisiä, ja äärisääölojen lisääntyminen ja luonnon tarjoamien palveluiden romahdus murentavat talouden edellytyksiä. Vastuullisuus korostuu kaikessa toiminnassa.

Kuinka paljon edellä mainitut kehityskulut vaikuttavat sinun elämääsi?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – Eivät lainkaan – En osaa sanoa]

Kuinka paljon voit mielestäsi itse vaikuttaa edellä mainittuihin kehityskuluihin?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – En lainkaan – En osaa sanoa]

Kuinka hyvin edellä mainitut kehityskulut vastaavat omaa näkemystäsi kehityksestä?

[Asteikko: Erittäin paljon – Melko paljon – Vain vähän – En lainkaan – En osaa sanoa]

Jatkokysymys vastauksen perusteella:

Miksi kehityskulku ei vastaa omaa näkemystä?

Mitä muita tärkeitä Suomen tulevaisuuteen vaikuttavia kehityskulkuja tunnistat?

Mitkä seuraavista asioista haluaisit nähdä toteutuvan seuraavien 10 vuoden aikana? Voit valita enintään viisi asiaa.

(Listaus esitetty satunnaisessa järjestyksessä vastaajille)

- Ilmaston lämpeneminen saadaan pidettyä alle 1,5-celsiusasteen kasvussa
- Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen saadaan pysäytettyä
- Jätteiden määrän kasvu saadaan pysäytettyä
- Tasa-arvo on Suomessa vahvaa
- Vastakkainasettelu suomalaisten parissa vähenee
- Ihmisten luottamus toisiinsa ja viranomaisiin on vahvaa
- Hyvinvointivaltio Suomessa saadaan säilytettyä
- Löydämme uusia, demokraattisia tapoja toimia ja tulla kuulluksi
- Teknologian hyödyt jakautuvat tasaisesti ja tasa-arvoisesti
- Datan hyödyntäminen on reilua ja läpinäkyvää ja ihmiset luottavat digitaalisiin palveluihin
- Vauraus jakautuu reilusti ihmisten kesken
- Työpaikkoja syntyy lisää ja kaikille löytyy töitä
- Talousjärjestelmää uudistetaan ympäristön kannalta kestäväksi
- Julkinen talous saadaan tasapainoon ja velan ottamista hillittyä
- Pandemioiden osataan tulevaisuudessa varautua
- Kansallinen turvallisuus on korkealla tasolla
- Lasten ja nuorten hyvinvointi on parantunut
- Muu, mikä _____?
- Ei mikään
- En osaa sanoa

Mitkä seuraavista asioista ovat tärkeimpiä miettiessäsi ketä äänestät seuraavissa eduskuntavaaleissa? Voit valita enintään viisi asiaa.

(Listaus esitetty satunnaisessa järjestyksessä vastaajille)

- Ilmaston lämpeneminen saadaan pidettyä alle 1,5-celsiusasteen kasvussa
- Luonnon monimuotoisuuden köyhtyminen saadaan pysäytettyä
- Jätteiden määrän kasvu saadaan pysäytettyä
- Tasa-arvo on Suomessa vahvaa
- Vastakkainasettelu suomalaisten parissa vähenee
- Ihmisten luottamus toisiinsa ja viranomaisiin on vahvaa
- Hyvinvointivaltio Suomessa saadaan säilytettyä
- Löydämme uusia, demokraattisia tapoja toimia ja tulla kuulluksi
- Teknologian hyödyt jakautuvat tasaisesti ja tasa-arvoisesti
- Datan hyödyntäminen on reilua ja läpinäkyvää ja ihmiset luottavat digitaalisiin palveluihin
- Vauraus jakautuu reilusti ihmisten kesken
- Työpaikkoja syntyy lisää ja kaikille löytyy töitä
- Talousjärjestelmää uudistetaan ympäristön kannalta kestäväksi
- Julkinen talous saadaan tasapainoon ja velan ottamista hillittyä
- Pandemioiden osataan tulevaisuudessa varautua
- Kansallinen turvallisuus on korkealla tasolla
- Lasten ja nuorten hyvinvointi on parantunut
- Muu, mikä _____?
- Ei mikään
- En osaa sanoa

Millä adjektiiveilla kuvaisit toivottavaa tulevaisuutta Suomelle 10–20 vuoden aikajänteellä? Voit kirjoittaa useita adjektiiveja.

Kun ajattelet seuraavaa 5 vuotta, mikä antaa sinulle toivoa?

Kenellä on mielestäsi mielenkiintoista sanottavaa tulevaisuudesta ja siihen liittyvistä asioista?

Kenen ääni ei kuulu riittävästi keskustelussa tulevaisuudesta?

Jos eduskuntavaalit järjestettäisiin nyt, niin minkä puolueen tai muun ryhmittymän ehdokasta äänestäisit?

Kansallinen Kokoomus - KOK

Kristillisdemokraatit – KD

Liike Nyt

Perussuomalaiset - PS

Ruotsalainen Kansanpuolue - RKP

Suomen Keskusta - KESK

Suomen Sosialidemokraattinen puolue - SDP

Vasemmistoliitto - VAS

Vihreä Liitto - VIHR

Joku muu puolue tai ryhmittymä

En äänestäisi

En halua sanoa

En osaa sanoa

SITRA

SITRAN SELVITYKSIÄ 231

Sitran selvityksiä -sarjassa julkaistaan Sitran tulevaisuustyön ja kokeilujen tuloksia.

ISBN 978-952-347-326-3 (PDF) www.sitra.fi

SITRA.FI

Itämerenkatu 11–13

PL 160

00181 Helsinki

Puh. 0294 618 991

 @SitraFund